

ԱՐՅԱԽԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

Զ Ե Կ ՈՒ Յ Ց

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐԻ ՇՐՋԱՆՈՒՄ
ԸՆՏՐԱՆՔԱՅԻՆ ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ

Թողարկման պատասխանատուներ՝

ԱՀ ԱՎԾ Խորհրդի անդամ Ի. Ավանեսյան

ԱՀ ԱՎԾ աշխատակազմի
հետազոտությունների և ուսումնասիրությունների բաժնի պետ Լ. Սողոմոնյան

ԱՀ ԱՎԾ աշխատակազմի
ծրագրերի համակարգման բաժնի պետ Ն. Ավետիսյան

Հեռախոս՝ (047) 94-33-72

Էլեկտրոնային փոստ՝ info@stat-nkr.am

Կայք՝ www.stat-nkr.am

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1.ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ.....	4
2. ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ՆՊԱՏԱԿԸ.....	4
3. ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ ԵՎ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ.....	5
3.1 Հետազոտության մասնակիցների բաշխումը՝ շրջաններով.....	5
3.2 Հետազոտության մասնակիցներն ըստ սեռատարիքային կազմի.....	6
3.3 Հետազոտության մասնակիցներն ըստ ամուսնական կարգավիճակի.....	7
3.4 Հետազոտության մասնակիցներն ըստ կրթական մակարդակի.....	8
3.5 Հետազոտության մասնակիցներն ըստ զբաղվածության.....	9
3.6 Հետազոտության մասնակիցներն ըստ կենսամակարդակի.....	11
3.7 Հետազոտության մասնակիցներն ըստ կենսամակարդակի բարելավման պլանների.....	14
3.8 Հետազոտության մասնակիցների ներկա իրավիճակից դուրս գալու առաջարկությունները.....	17
3.9 Հետազոտության մասնակիցներն ըստ Արցախի հետ կապված պլանների.....	23
3.10 Հետազոտության մասնակիցներն ըստ Արցախում մնալու հանգամանքների.....	27
3.11 Հետազոտության մասնակից երիտասարդների առջև ծառայած առաջնահերթ խնդիրները.....	30
3.12 Հետազոտության մասնակից երիտասարդների Արցախի զարգացման տեսլականը.....	34

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Կարևորելով պետականաշինության հարցում երիտասարդների մասնակցությունը՝ 2023թ. հունվար ամսում ԱՀ ԱՎԾ-ն իրականացրել է առցանց հետազոտություն 16-35 տարեկան երիտասարդների շրջանում: Այդ նպատակով ԱՀ ԱՎԾ-ն մշակել և հաստատել է երիտասարդների կարծիքների և առաջարկությունների հավաքագրման և ուսումնասիրության առցանց հարցաթերթ: Հարցաթերթում ներառված ցուցանիշները հնարավորություն են տվել համապարփակ տեղեկատվություն ստանալ երիտասարդներին հուզող հարցերի, ներկա իրավիճակից դուրս գալու նրանց առաջարկությունների, Արցախի հետ կապված պլանների, Արցախի զարգացման նրանց տեսլականի և մի շարք առաջնահերթ խնդիրների ու հանգամանքների վերաբերյալ:

Հետազոտության նպատակն էր վեր հանել ներկա պայմաններում երիտասարդության առջև ծառայած խնդիրները, նրանց առաջարկությունները իրավիճակից դուրս գալու վերաբերյալ, Արցախի հետ կապված նրանց հետագա պլանները, Արցախից դուրս գալու կամ մնալու հիմնական պատճառներն ու պայմանները, ինչպես նաև երիտասարդներին հուզող մի շարք այլ հարցեր ու խնդիրներ: Զեկույցը նախատեսված է սպառողների լայն շրջանակի համար, կարող է օգտակար լինել պետականաշինության բնագավառում երիտասարդների դերի ու նշանակության բարձրացման պարագայում:

ԱՀ ազգային վիճակագրական ծառայությունը շնորհակալություն է հայտնում հարցման բոլոր մասնակիցներին, որոնց կողմից լրացված հարցաթերթերի վրա խարսխված է սույն զեկույցը և ողջունում նրանց, ինչպես նաև զեկույցի բոլոր օգտագործողների արձագանքներն ու առաջարկությունները վերոհիշյալ նկատառումներով վիճակագրական հրապարակումների հետագա կատարելագործման համար:

2 ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ՆՊԱՏԱԿԸ

Սույն հետազոտության նպատակներն են.

- Ուսումնասիրել երիտասարդության պլանները կենսամակարդակի բարելավման հարցում,
- Ուսումնասիրել ԱՀ-ի առջև ծառայած առաջնահերթ խնդիրները երիտասարդների գնահատմամբ,
- Ուսումնասիրել տեղծված իրավիճակից դուրս գալու և Արցախի հետագա զարգացման հետ կապված երիտասարդության առաջարկներն ու տեսլականը,
- Վերհանել ներկա պայմաններում երիտասարդների առջև ծառայած առաջնահերթ խնդիրները,
- Պարզել Արցախում մնալու կամ հեռանալու հանգամանքներն ու պատճառները:

3. ՀԵՏԱԳՈՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՈՒՄԸ ԵՎ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

Հետազոտության տիրույթում ներառվել են Արցախում բնակվող 16-35 տարեկան բոլոր երիտասարդները, անկախ սեռից ու բնակության վայրից: Հետազոտությունը իրականացվել է առցանց տարբերակով, ԱՀ ԱՎԾ-ի կողմից մշակված հարցաթերթի օգնությամբ: Հետազոտությանը մասնակցել են 473 երիտասարդ: Հավաքագրված հարցաթերթերն անցել են տրամաբանական ստուգում և մուտքագրվել օպերատորների կողմից: Մուտքագրված տեղեկատվության հիման վրա ստեղծվել է տվյալների բազա՝ օգտագործելով տվյալների մուտքագրման համապատասխան ծրագրային փաթեթ:

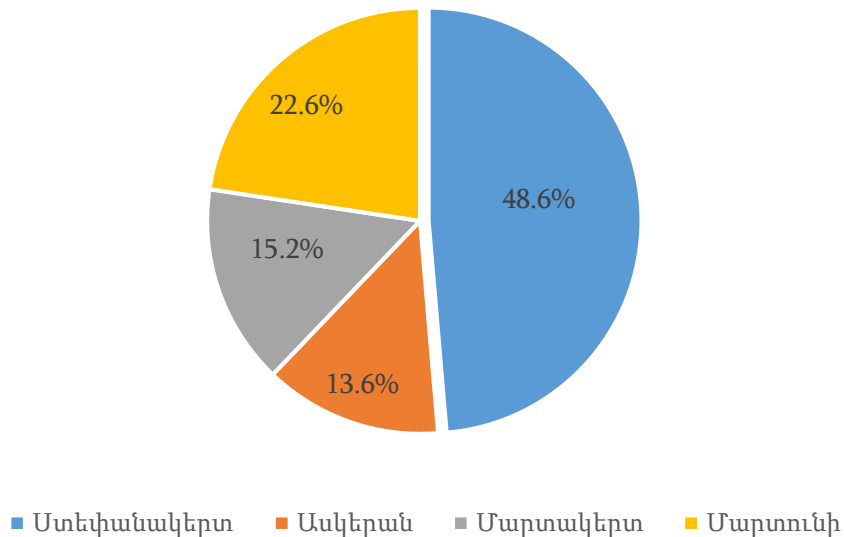
3. 1 Հետազոտության մասնակից երիտասարդների բաշխումը՝ շրջաններով

Հետազոտությանը մասնակցել են 473 երիտասարդ, այդ թվում՝ 48.6%-ը ք. Ստեփանակերտից, 22.6%-ը՝ Մարտունու շրջանից, 15.2%-ը՝ Մարտակերտի շրջանից և 13.6%-ը՝ Ասկերանի շրջանից:

Աղյուսակ 1. Հետազոտության մասնակիցների բաշխումը՝ շրջաններով

Շրջաններ	Ընդամենը, մարդ	Ընդամենի նկատմամբ. %-ով
Ստեփանակերտ	230	48,6
Ասկերան	64	13,6
Մարտակերտ	72	15,2
Մարտունի	107	22,6
Ընդամենը	473	100,0

Գծապատկեր 1. Հետազոտության մասնակիցների բաշխումը՝ շրջաններով

Հետազոտությանը մասնակից երիտասարդների 64.1%-ը քաղաքային բնակավայրերից են, 35.9%-ը՝ գյուղական:

Աղյուսակ 2. Հետազոտության մասնակիցների բաշխումը՝ բնակավայրերով

Շրջաններ	Ընդամենը, մարդ	Ըստ բնակավայրի, %	
		քաղաքային բնակավայր	գյուղական բնակավայր
Ստեփանակերտ	230	100.0	-
Ասկերան	64	18.8	81.2
Մարտակերտ	72	22.2	77.8
Մարտունի	107	42.1	57.9
Ընդամենը	473	64.1	35.9

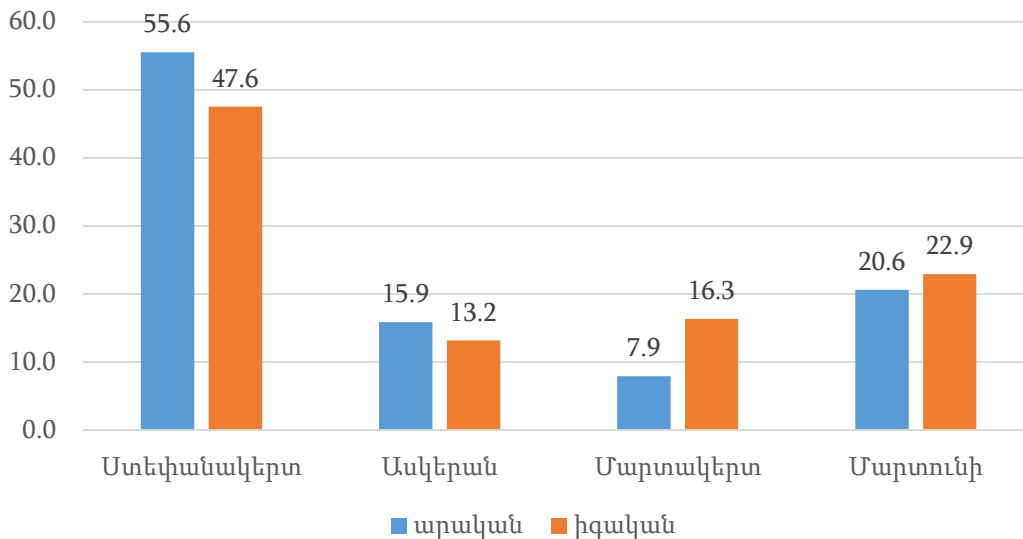
3. 2 Հետազոտության մասնակից երիտասարդներն ըստ սեռատարիքային կազմի

Մասնակիցների գերակշիռ (86.7%-ը) մասը իգական սեռի ներկայացուցիչներ են, ընդ որում պատկերը նույնն է նաև շրջանային կտրվածքով, Մարտակերտի շրջան (93.1%), Մարտունու շրջան (87.9%), քաղաք Ստեփանակերտ (84.8%) և Ասկերանի շրջան (84.4%):

Աղյուսակ 3. Հետազոտության մասնակիցների բաշխումն ըստ սեռի

Շրջաններ	Ընդամենը, մարդ	Ըստ սեռի, %	
		արական	իգական
Ստեփանակերտ	230	15.2	84.8
Ասկերան	64	15.6	84.4
Մարտակերտ	72	6.9	93.1
Մարտունի	107	12.1	87.9
Ընդամենը	473	13.3	86.7

Գծապատկեր 2. Հետազոտության մասնակիցների բաշխումն ըստ սեռի՝ շրջաններով, %

Ըստ տարիքային կազմի վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ հարցվածների կառուցվածքում գերակշռում են 16-19 տարեկան տարիքային խմբի ներկայացուցիչները՝ կազմելով 53.5%-ը, 20-24 տարեկանները կազմել են 29.4%-ը, 25-29 տարեկանները՝ 8.2%-ը, իսկ 30-35 տարեկանները՝ 8.9%-ը:

Ըստ սեռի հարցված տղաների կառուցվածքում գերակշռում են 20-24 տարեկան տարիքային խմբի ներկայացուցիչները՝ կազմելով 34.9%-ը, իսկ աղջիկների կառուցվածքում՝ 16-19 տարեկանները՝ 57.3%-ը:

Տարիքային կազմի կառուցվածքի ուսումնասիրությունը ըստ բնակավայրերի ցույց է տալիս, որ քաղաքային և գյուղական բնակավայրերում գերակշռում են 16-19 տարեկան տարիքային խմբի ներկայացուցիչները՝ կազմելով համապատասխանաբար 47.2%-ը և 64.7%-ը, 20-24 տարեկանները համապատասխանաբար կազմել են 30.0%-ը և 28.2%-ը, 25-29 տարեկանները՝ 9.6%-ը և 5.9%-ը, իսկ 30-35 տարեկանները՝ 13.2%-ը և 1.2%-ը:

Բոլոր տարիքային խմբերում գերակշռում են քաղաքային բնակավայրերում հարցվածները՝ 56.5%-ից (16-19 տարիքային խումբ) մինչև 95.2%-ը (30-35 տարիքային խումբ):

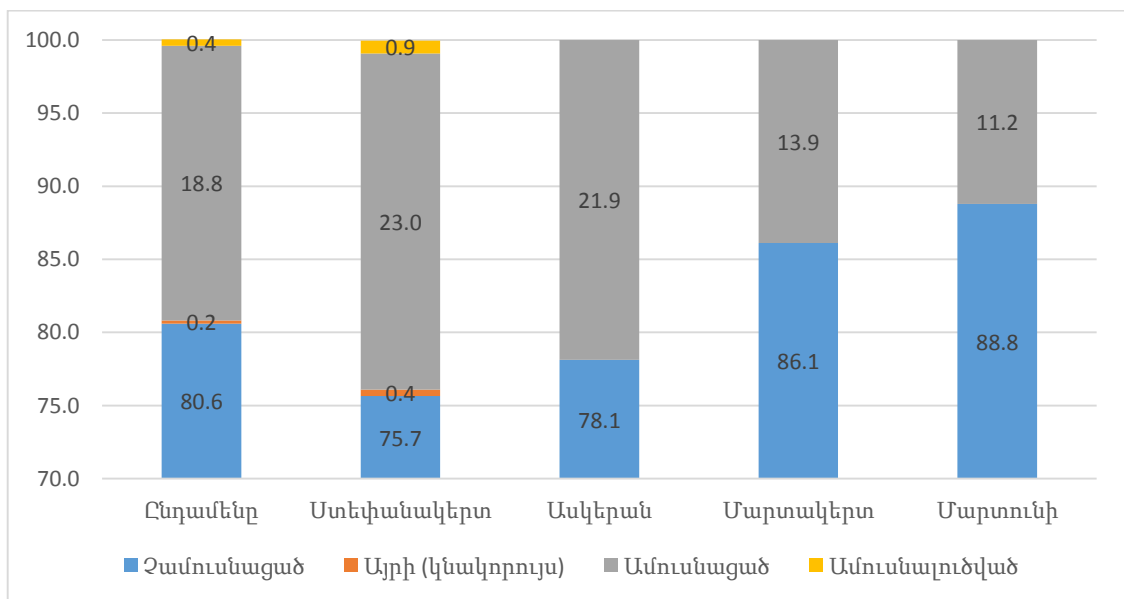
3.3 Հետազոտության մասնակիցներն ըստ ամուսնական կարգավիճակի

Հետազոտության մասնակիցների մեծամասնությունը (80.6%) ամուսնացած չեն: Պատկերը նույնն է նաև շրջանային կտրվածքով՝ Մարտունու շրջանում ամուսնացած չէ հարցվածների 88.8%-ը, Մարտակերտի շրջանում՝ 86.1%-ը, Ասկերանի շրջանում՝ 78.1%-ը և Ստեփանակերտ քաղաքում՝ 75.7%-ը:

Աղյուսակ 4. Հետազոտության մասնակիցների բաշխումն ըստ ամուսնական կարգավիճակի

	Ընդամենը	Ստեփանակերտ	Ասկերան	Մարտակերտ	Մարտունի
Ամուսնացած	100.0	59.1	15.9	11.4	13.6
Չամուսնացած	100.0	45.7	13.1	16.3	24.9
Այրի (կնակորույս)	100.0	100.0	-	-	-
Ամուսնալուծված	100.0	100.0	-	-	-
Ապրում են համատեղ, առանց գրանցման	100.0	100.0	-	-	-
Ընդամենը	100.0	59.1	15.9	11.4	13.6

Գծապատկեր 3. Հետազոտության մասնակիցների բաշխման կառուցվածքն ըստ ամուսնական կարգավիճակի՝ շրջաններով, %

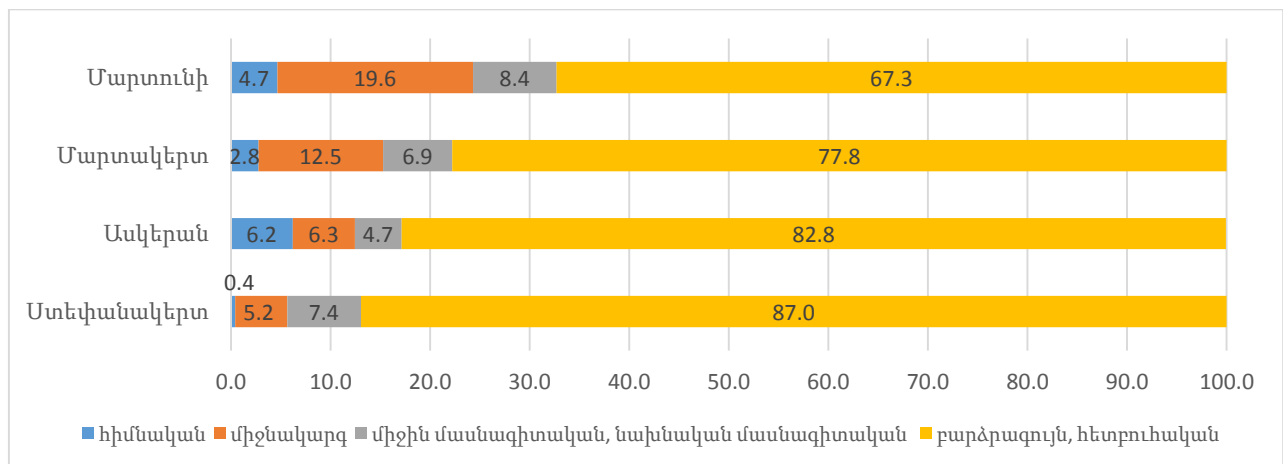
3.4 Հետազոտության մասնակիցներն ըստ կրթական մակարդակի

Հատկանշական է, որ հետազոտությանը մասնակցելու ցանկություն հայտնաձև երիտասարդների 80.1%-ը ունի բարձրագույն կրթություն, 9.7%-ը՝ միջնակարգ, 5.5%-ը՝ միջին մասնագիտական, 2.6%-ը՝ հիմնական, 1.7%-ը՝ նախնական մասնագիտական և ընդամենը 0.4%-ը՝ հետբուհական կրթական մակարդակ:

Աղյուսակ 5. Հետազոտության մասնակիցների բաշխումն ըստ կրթական մակարդակի

	Ընդամենը	Ստեփանակերտ	Ասկերան	Մարտակերտ	Մարտունի
Հիմնական	100.0	8.3	33.3	16.7	41.7
Միջնակարգ	100.0	26.1	8.7	19.6	45.6
Նախնական մասնագիտական (արհեստագործական)	100.0	12.5	12.5	50.0	25.0
Միջին մասնագիտական	100.0	61.5	7.7	3.9	26.9
Բարձրագույն (բակալավր, մագիստրատուրա)	100.0	52.2	14.0	14.8	19.0
Հետբուհական (ասպիրանտուրա, օրդինատուրա, ինտերնատուրա)	100.0	100.0			
Ընդամենը	100.0	48.6	13.6	15.2	22.6

Գծապատկեր 4. Հետազոտության մասնակիցների բաշխումն ըստ կրթական մակարդակի կառուցվածքի՝ շրջաններով, %

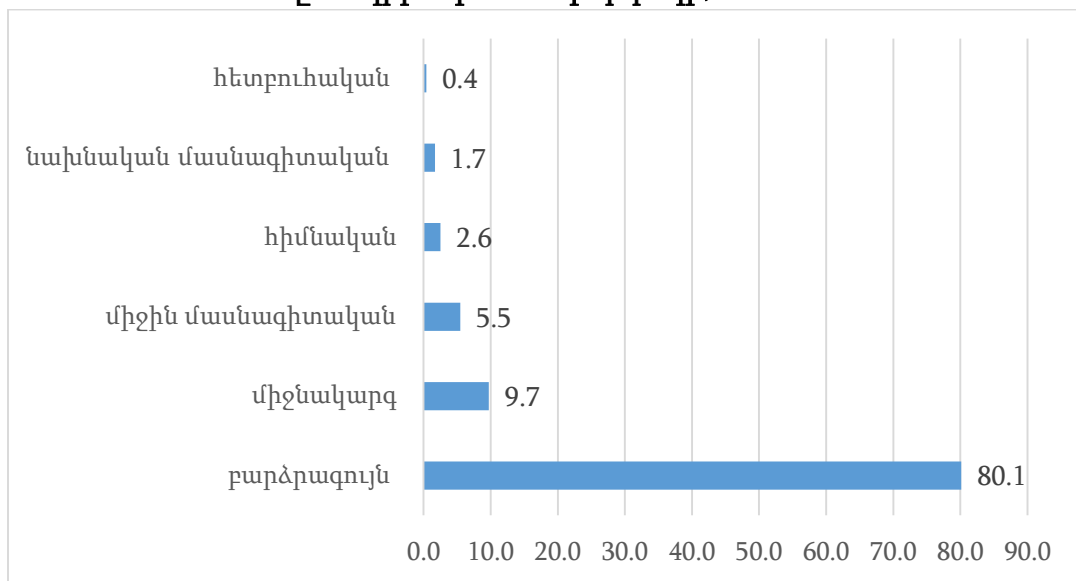

Աղյուսակ 6. Հետազոտության մասնակիցների բաշխումն ըստ կրթական մակարդակի, ըստ սեռի և բնակավայրերի

%

	Ընդամենը	Արական	Իգական	Քաղաքային բնակավայր	Գյուղական բնակավայր
Հիմնական	2.6	3.2	2.4	2.0	3.5
Միջնակարգ	9.7	15.9	8.8	5.3	17.6
Նախնական մասնագիտական (արհեստագործական)	1.7	1.6	1.7	1.3	2.4
Միջին մասնագիտական	5.5	7.9	5.1	5.6	5.3
Բարձրագույն (բակալավր, մագիստրատուրա)	80.1	68.2	82.0	85.1	71.2
Հետբուհական (ասպիրանտուրա, օրդինատուրա, ինտերնատուրա)	0.4	3.2	-	0.7	-
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Գծապատկեր 5. Հետազոտության մասնակիցների բաշխումն ըստ կրթական մակարդակի, %

3.5 Հետազոտության մասնակիցներն ըստ զբաղվածության

Հետազոտությանը ակտիվ մասնակցություն են ցուցաբերել ուսանողները (65.3%), որից 92.0%-ը իգական սեռի ներկայացուցիչներ են, երկրորդ տեղում են վարձու աշխատողները՝ 22.2 %-ով, դարձյալ իգական սեռի ներկայացուցիչների գերակշռությամբ (80.0%):

**Աղյուսակ 7. Հետազոտության մասնակիցների բաշխումն ըստ
զբաղվածության և սեռի**

	Ընդամենը, մարդ	Ըստ սեռի, %	
		արական	իգական
Վարձու աշխատող	105	20.0	80.0
Գործատու	5	40.0	60.0
Անհատ ձեռնարկատեր	2	-	100.0
Ինքնազբաղված	6	16.7	83.3
Գործազուրկ	7	28.6	71.4
Տնային տնտեսուհի	4	-	100.0
Սովորող	12	8.3	91.7
Ուսանող	312	8.0	92.0
Այլ	20	55.0	45.0
Ընդամենը	473	13.3	86.7

Հարցված բոլոր անհատ ձեռնարկատերերը և տնային տնտեսուհիները ունեն բարձրագույն կրթություն, վարձու աշխատողների 1.9%-ը ունեն հետբուհական կրթություն:

**Աղյուսակ 8. Հետազոտության մասնակիցների բաշխումն ըստ
զբաղվածության և կրթական մակարդակի**

	Ընդամենը, մարդ	Ըստ կրթական մակարդակի, %					
		հիմնական	միջնակարգ	նախնական մասնագիտական (արհեստագործական)	միջին մասնագիտական	բարձրագույն (բակալավր, մագիստրատուրա)	հետբուհական (ասպիրանտուրա, օրդինատուրա, ինտերնատուրա)
Վարձու աշխատող	105	-	1.9	-	4.8	91.4	1.9
Գործատու	5	20.0	20.0	-	-	60.0	-
Անհատ ձեռնարկատեր	2	-	-	-	-	100.0	-
Ինքնազբաղված	6	-	-	16.7	16.7	66.6	-
Գործազուրկ	7	-	28.6	-	14.3	57.1	-
Տնային տնտեսուհի	4	-	-	-	-	100.0	-
Սովորող	12	-	100.0	-	-	-	-
Ուսանող	312	3.5	9.0	2.2	5.8	79.5	-
Այլ	20	-	5.0	-	5.0	90.0	-
Ընդամենը	473	2.6	9.7	1.7	5.5	80.1	0.4

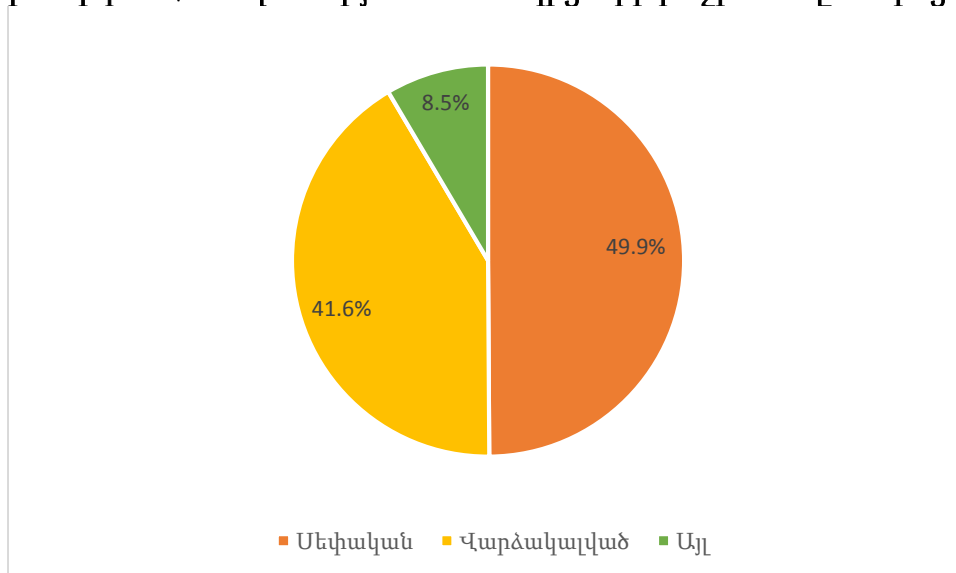
3.6 Հետազոտության մասնակիցներն ըստ կենսամակարդակի

Հետազոտության մասնակիցների 49.9 տոկոսն ապրում է սեփական կացարանում, 41.6 %-ը վարձակալական հիմունքներով: Սեփական կացարան ունեցողների 71.6 %-ը բնակվում են քաղաքային բնակավայրերում, 28.4 %-ը՝ գյուղականում:

Աղյուսակ 9. Հետազոտության մասնակիցների բաշխումն ըստ կացարանի՝ բնակավայրերով

	Ընդամենը, մարդ	Ըստ բնակավայրի, %	
		քաղաքային բնակավայր	գյուղական բնակավայր
Սեփական	236	71.6	28.4
Վարձակալված	197	53.8	46.2
Այլ	40	70.0	30.0
Ընդամենը	473	64.1	35.9

Գծապատկեր 6. Հետազոտության մասնակիցների բաշխումն ըստ կացարանի

Ըստ շրջանների պատկերն էականորեն տարբեր է. սեփական կացարանում ապրում է Ստեփանակերտ քաղաքում հարցվածների 62.2%-ը, Ասկերանում՝ 56.3%-ը, իսկ Մարտակերտում և Մարտունիում հարցվածների գերակշիռ մասը ապրում է վարձակալական հիմունքներով՝ համապատասխանաբար 66.6%-ը և 57.0%-ը:

Աղյուսակ 10. Հետազոտության մասնակիցների բաշխումն ըստ կացարանի՝ շրջաններով

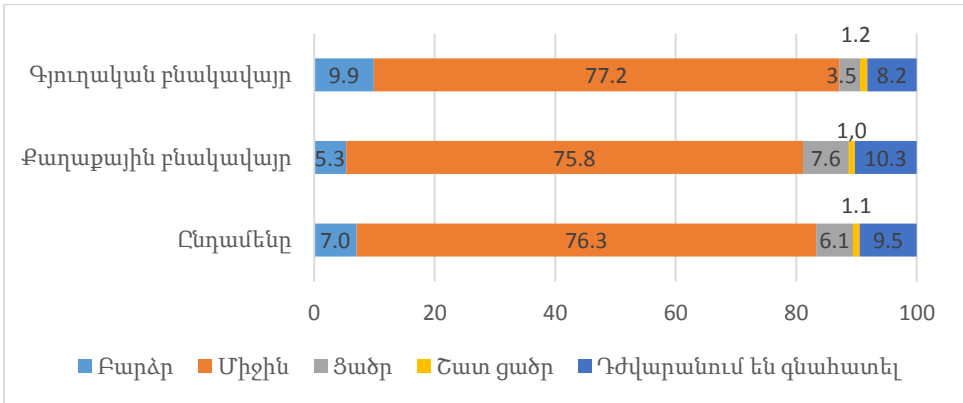
	Ընդամենը	Ստեփանակերտ	Ասկերան	Մարտակերտ	Մարտունի	%
Սեփական	49.9	62.2	56.3	29.2	33.6	
Վարձակալված	41.6	28.7	34.4	66.6	57.0	
Այլ	8.5	9.1	9.3	4.2	9.4	
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Հետազոտության մասնակից երիտասարդների 76.3%-ը իր կենսամակարդակը գնահատել է միջին, 7.0%-ը՝ բարձր, 6.1%-ը՝ ցածր և ընդամենը 1.1%-ը շատ ցածր: Պատկերը նույնն է նաև ըստ քաղաքային և գյուղական բնակավայրերի:

Աղյուսակ 11. Հետազոտության մասնակիցների բաշխումն ըստ կենսամակարդակի և բնակավայրի

	Ընդամենը	քաղաքային բնակավայր	գյուղական բնակավայր
Բարձր	7.0	5.3	9.9
Միջին	76.3	75.8	77.2
Ցածր	6.1	7.6	3.5
Շատ ցածր	1.1	1.0	1.2
Դժվարանում են գնահատել	9.5	10.3	8.2
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0

Գծապատկեր 7. Հետազոտության մասնակիցների բաշխումն ըստ կենսամակարդակի և բնակավայրի, %

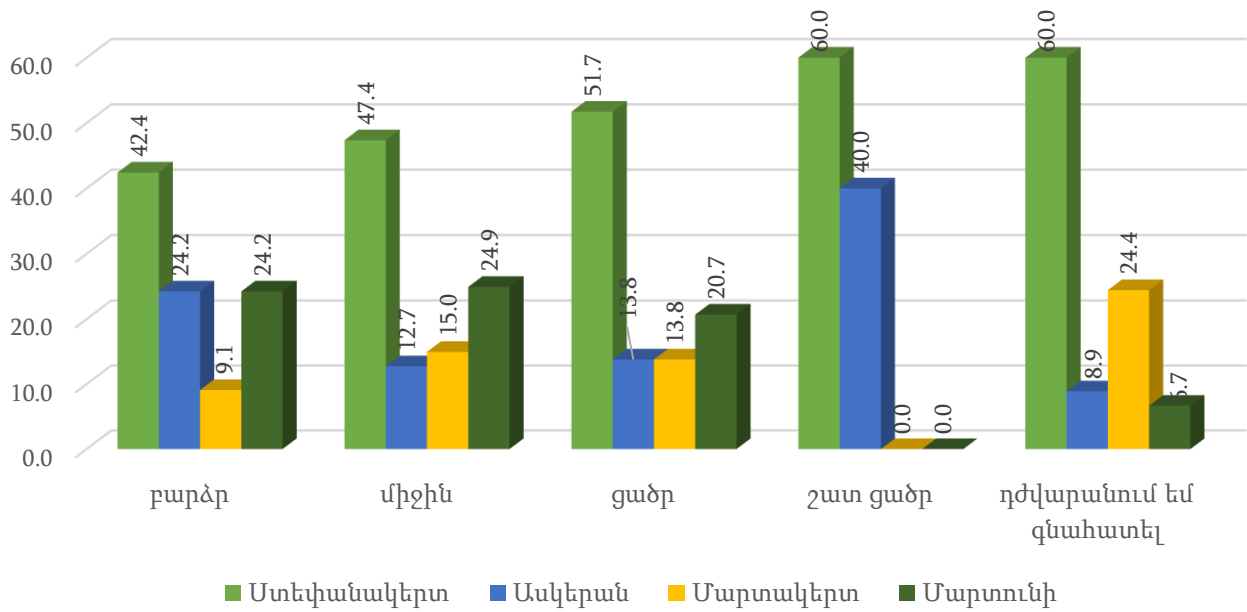

Ըստ շրջանների հետազոտության մասնակիցների գերակշիռ մեծամասնությունը իրենց կենսամակարդակը գնահատել են միջին՝ 71.9%-ից (Ասկերանի շրջան) մինչև 84.1% (Մարտունու շրջան): Իրենց կենսամակարդակը շատ ցածր են գնահատել Ստեփանակերտում հարցված երիտասարդների 1.3%-ը, Ասկերանի շրջանում հարցվածների 3.1%-ը:

Աղյուսակ 12. Հետազոտության մասնակիցների բաշխումն ըստ կենսամակարդակի՝ շրջաններով

	Ընդամենը	Ստեփանակերտ	Ասկերան	Մարտակերտ	Մարտունի
Բարձր	7.0	6.1	12.5	4.2	7.5
Միջին	76.3	74.3	71.9	75.0	84.1
Ցածր	6.1	6.5	6.3	5.6	5.6
Շատ ցածր	1.1	1.3	3.1	-	-
Դժվարանում են գնահատել	9.5	11.8	6.2	15.2	2.8
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Գծապատկեր 8. Հետազոտության մասնակիցների բաշխումն ըստ կենսամակարդակի՝ շրջաններով, %

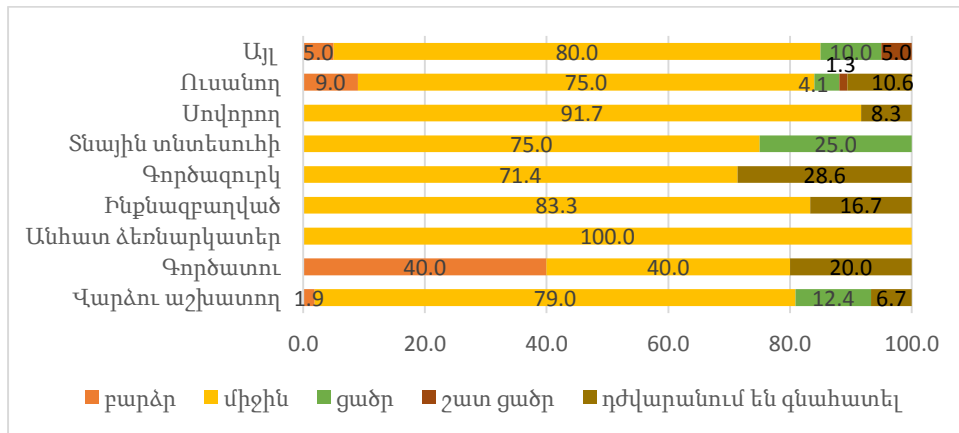

Վարձու աշխատողների 1.9%-ը, գործատուների 40.0%-ը, ուսանողների 9.0%-ը իրենց կենսամակարդակը գնահատել են բարձր: Իր կենսամակարդակը շատ ցածր է գնահատել հարցմանը մասնակցած ուսանողների 1.3%-ը:

Աղյուսակ 13. Հետազոտության մասնակիցների բաշխումն ըստ զբաղվածության և կենսամակարդակի

	Ընդամենը, մարդ	Ըստ կենսամակարդակի գնահատման, %				
		բարձր	միջին	ցածր	շատ ցածր	դժվարանում են գնահատել
Վարձու աշխատող	105	1.9	79.0	12.4	-	6.7
Գործատու	5	40.0	40.0	-	-	20.0
Անհատ ձեռնարկատեր	2	-	100.0	-	-	-
Ինքնազբաղված	6	-	83.3	-	-	16.7
Գործազուրկ	7	-	71.4	-	-	28.6
Տնային տնտեսուհի	4	-	75.0	25.0	-	-
Սովորող	12	-	91.7	-	-	8.3
Ուսանող	312	9.0	75.0	4.1	1.3	10.6
Այլ	20	5.0	80.0	10.0	5.0	-
Ընդամենը	473	7.0	76.3	6.1	1.1	9.5

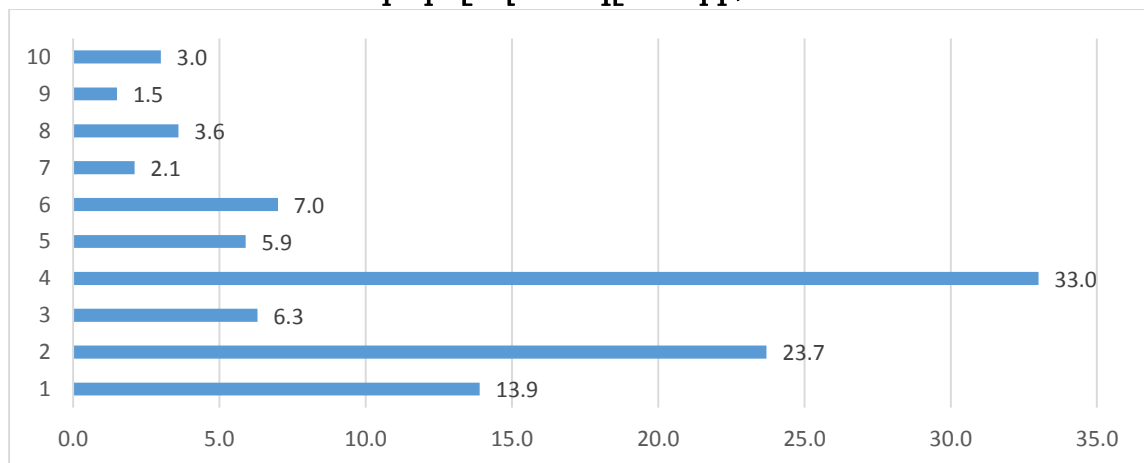
Գծապատկեր 9. Հետազոտության մասնակիցների բաշխումն ըստ զբաղվածության և կենսամակարդակի, %

3.7 Հետազոտության մասնակիցներն ըստ կենսամակարդակի բարելավման պլանների

Հետազոտությանը մասնակից երիտասարդների 33.0%-ը փնտրում է եկամտաբեր աշխատանք ԱՀ-ում, 23.7%-ը ուզում է սեփական գործ սկսել ԱՀ-ում, 13.9 %-ի համար իր կենսամակարդակը իր համար ընդունելի է, 7.0%-ը գտնում է, որ իրենից ոչինչ կախված չէ և լավ պայմաններ ու աշխատանք պետք է ապահովի պետությունը, 5.9%-ը փնտրում է եկամտաբեր աշխատանք ԱՀ-ից դուրս, իսկ 5.7%-ը չգիտի ինչպես դուրս գալ ստեղծված իրավիճակից, ընդհանրապես սպասումներ չունի և ստիպված է հեռանալ ԱՀ-ից:

Գծապատկեր 10. Հետազոտության մասնակիցների բաշխումն ըստ կենսամակարդակի բարելավման պլանների, %

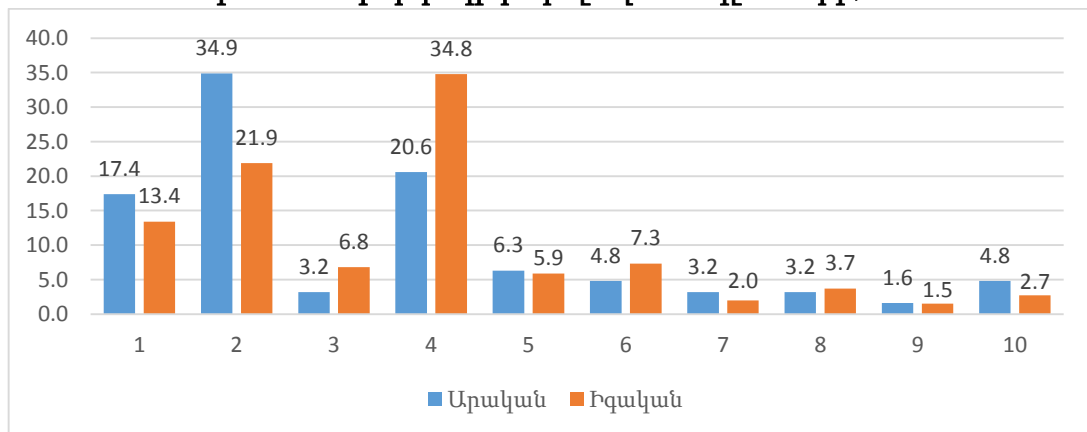
- 1 Իմ կենսամակարդակը ինձ համար ընդունելի է
- 2 Ուզում եմ սեփական գործ սկսել (կամ ընդլայնել այն, եթե արդեն կա) ԱՀ-ում
- 3 Ուզում եմ սեփական գործ սկսել (կամ ընդլայնել այն, եթե արդեն կա) ԱՀ-ից դուրս
- 4 Փնտրում եմ եկամտաբեր աշխատանք ԱՀ-ում
- 5 Փնտրում եմ եկամտաբեր աշխատանք ԱՀ-ից դուրս
- 6 Ինձանից ոչինչ կախված չէ, պետությունը պետք է ապահովի աշխատանք և լավ պայմաններ
- 7 Սպասումներ չունեն ընդհանրապես, ստիպված եմ հեռանալ ԱՀ-ից
- 8 Զգիտեն ինչպես դուրս գալ այս իրավիճակից
- 9 Մովորել, ձեռք բերել մասնագիտություն
- 10 Այլ

Հարցմանը մասնակցած տղաների 34.9%-ը իր կենսամակարդակը բարելավելու համար ուզում է սեփական գործ սկսել (կամ ընդլայնել այն, եթե արդեն կա) ԱՀ-ում, իսկ աղջիկների 34.8%-ը փնտրում է եկամտաբեր աշխատանք ԱՀ-ում:

Աղյուսակ 14. Հետազոտության մասնակիցների բաշխումն ըստ սեռի և կենսամակարդակի բարելավման պլանների

	Ընդամենը	Արական	Իգական
Իմ կենսամակարդակը ինձ համար ընդունելի է	13.9	17.4	13.4
Ուզում եմ սեփական գործ սկսել (կամ ընդլայնել այն, եթե արդեն կա) ԱՀ-ում	23.7	34.9	21.9
Ուզում եմ սեփական գործ սկսել (կամ ընդլայնել այն, եթե արդեն կա) ԱՀ-ից դուրս	6.3	3.2	6.8
Փնտրում եմ եկամտաբեր աշխատանք ԱՀ-ում	33.0	20.6	34.8
Փնտրում եմ եկամտաբեր աշխատանք ԱՀ-ից դուրս	5.9	6.3	5.9
Ինձանից ոչինչ կախված չէ, պետությունը պետք է ապահովի աշխատանք և լավ պայմաններ	7.0	4.8	7.3
Սպասումներ չունեմ ընդհանրապես, ստիպված եմ հեռանալ ԱՀ-ից	2.1	3.2	2.0
Զգիտեմ ինչպես դուրս գալ այս իրավիճակից	3.6	3.2	3.7
Տովորել, ձեռք բերել մասնագիտություն	1.5	1.6	1.5
Այլ	3.0	4.8	2.7
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0

Գծապատկեր 11. Հետազոտության մասնակիցների բաշխումն ըստ սեռի և կենսամակարդակի բարելավման պլանների, %

- 1 Իմ կենսամակարդակը ինձ համար ընդունելի է
- 2 Ուզում եմ սեփական գործ սկսել (կամ ընդլայնել այն, եթե արդեն կա) ԱՀ-ում
- 3 Ուզում եմ սեփական գործ սկսել (կամ ընդլայնել այն, եթե արդեն կա) ԱՀ-ից դուրս
- 4 Փնտրում եմ եկամտաբեր աշխատանք ԱՀ-ում
- 5 Փնտրում եմ եկամտաբեր աշխատանք ԱՀ-ից դուրս
- 6 Ինձանից ոչինչ կախված չէ, պետությունը պետք է ապահովի աշխատանք և լավ պայմաններ
- 7 Սպասումներ չունեմ ընդհանրապես, ստիպված եմ հեռանալ ԱՀ-ից
- 8 Զգիտեմ ինչպես դուրս գալ այս իրավիճակից
- 9 Տովորել, ձեռք բերել մասնագիտություն
- 10 Այլ

Հարցմանը մասնակցած քաղաքաբնակ երիտասարդների 32.8%-ը, գյուղաբնակների 33.5%-ը իր կենսամակարդակը բարելավելու համար փնտրում է եկամտաբեր աշխատանք ԱՀ-ում:

Աղյուսակ 15. Հետազոտության մասնակիցների բաշխումն ըստ բնակավայրի և կենսամակարդակի բարելավման պլանների

	Ընդամենը	Քաղաքային բնակավայր	Գյուղական բնակավայր
Իմ կենսամակարդակը ինձ համար ընդունելի է	100.0	65.2	34.8
Ուզում եմ սեփական գործ սկսել (կամ ընդլայնել այն, եթե արդեն կա) ԱՀ-ում	100.0	71.4	28.6
Ուզում եմ սեփական գործ սկսել (կամ ընդլայնել այն, եթե արդեն կա) ԱՀ-ից դուրս	100.0	50.0	50.0
Փնտրում եմ եկամտաբեր աշխատանք ԱՀ-ում	100.0	63.5	36.5
Փնտրում եմ եկամտաբեր աշխատանք ԱՀ-ից դուրս	100.0	50.0	50.0
Ինձանից ոչինչ կախված չէ, պետությունը պետք է ապահովի աշխատանք և լավ պայմաններ	100.0	69.7	30.3
Սպասումներ չունեմ ընդհանրապես, ստիպված եմ հեռանալ ԱՀ-ից	100.0	50.0	50.0
Զգիտեմ ինչպես դուրս գալ այս իրավիճակից	100.0	47.1	52.9
Սովորել, ձեռք բերել մասնագիտություն	100.0	71.4	28.6
Այլ	100.0	78.6	21.4
Ընդամենը	100.0	64.1	35.9

Հոռետեսական տրամադրությունները նկատելի են գյուղաբնակ երիտասարդների շրջանում. չնայած գյուղաբնակների կշիռը հարցվածների մեջ շուրջ 36 տոկոսն է կազմել. ԱՀ-ից դուրս սեփական գործ սկսելու, ԱՀ-ից սպասումներ չունենալու հիմքով հեռանալու մտադրություն ունեցողների 50.0-ական %-ը, իրավիճակից ելք չգտածների 52.9 %-ը գյուղաբնակ են:

Իրենց կենսամակարդակը շատ ցածր գնահատած երիտասարդների 60.0 %-ը, ցածր գնահատածների 41.4 %-ը, միջին գնահատածների 33.0 %-ը, բարձր գնահատածների 24.3 %-ը իր կենսամակարդակը բարելավելու համար փնտրում է եկամտաբեր աշխատանք ԱՀ-ում, իր կենսամակարդակը բարձր գնահատածների 27.3 %-ը, միջին գնահատածների 24.9 %-ը, ցածր գնահատածների 24.1 %-ը՝ ուզում է սեփական գործ սկսել (կամ ընդլայնել այն, եթե արդեն կա) ԱՀ-ում:

Աղյուսակ 16. Հետազոտության մասնակիցների բաշխումն ըստ կենսամակարդակի և բարելավման պլանների

	Ընդամենը	Բարձր	Միջին	Ցածր	Շատ ցածր	Դժվարանում եմ գնահատել
Իմ կենսամակարդակը ինձ համար ընդունելի է	13.9	24.2	15.0	-	20.0	6.7
Ուզում եմ սեփական գործ սկսել (կամ ընդլայնել այն, եթե արդեն կա) ԱՀ-ում	23.7	27.3	24.9	24.1	-	13.3
Ուզում եմ սեփական գործ սկսել (կամ ընդլայնել այն, եթե արդեն կա) ԱՀ-ից դուրս	6.3	9.1	6.4	3.4	20.0	4.5

	Ընդամենը	Բարձր	Միջին	Ցածր	Շատ ցածր	Դժվարանում է գնահատել
Փնտրում եմ եկամտաբեր աշխատանք ԱՀ-ում	33.0	24.3	33.0	41.4	60.0	31.1
Փնտրում եմ եկամտաբեր աշխատանք ԱՀ-ից դուրս	5.9	9.1	5.8	10.4	-	2.2
Ինձանից ոչինչ կախված չէ, պետությունը պետք է ապահովի աշխատանք և լավ պայմաններ	7.0	-	6.6	10.4	-	13.3
Մպաստումներ չունեմ ընդհանրապես, ստիպված եմ հեռանալ ԱՀ-ից	2.1	-	1.9	3.4	-	4.5
Զգիտեմ ինչպես դուրս գալ այս իրավիճակից	3.6	3.0	2.2	6.9	-	13.3
Մովորել, ձեռք բերել մասնագիտություն	1.5	-	1.4	-	-	4.4
Այլ	3.0	3.0	2.8	-	-	6.7
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Հատկանշական է, որ շատ ցածր կենսամակարդակ ունեցողների 20.0%-ի համար իր կենսամակարդակը ընդունելի է, 60. 0%-ն էլ եկամտաբեր աշխատանք է փնտրում ԱՀ-ում:

3.8 Հետազոտության մասնակիցներն ըստ ներկա իրավիճակից դուրս գալու առաջարկությունների և Արցախի առջև ծառայած առաջնահերթ խնդիրների

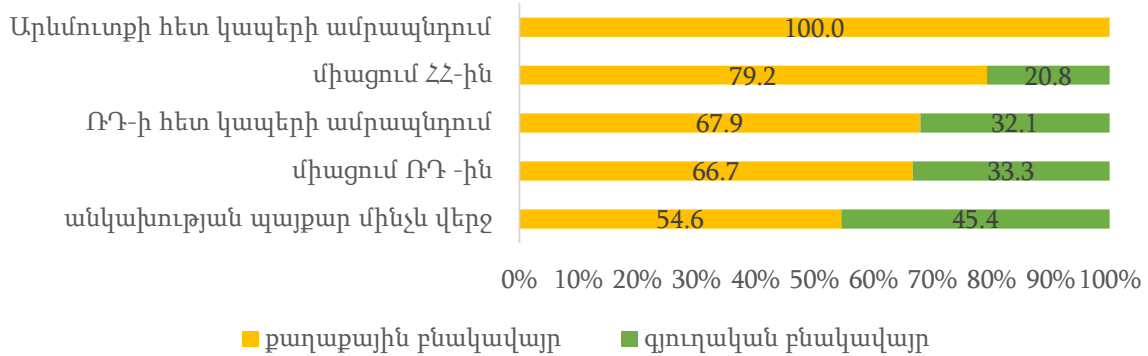
Աղյուսակ 17. Հետազոտության մասնակիցների առաջարկություններն Արցախը ներկա իրավիճակից դուրս բերելու վերաբերյալ ըստ սեռի

	Ընդամենը	Արական	Իգական	%
ՌԴ-ի հետ կապերի ամրապնդում	100.0	11.5	88.5	
Արևմուտքի հետ կապերի ամրապնդում	100.0	50.0	50.0	
Միացում ՀՀ-ին	100.0	17.0	83.0	
Միացում ՌԴ -ին	100.0	9.9	90.1	
Անկախության պայքար մինչև վերջ	100.0	11.8	88.2	
Այլ, որից`	100.0	26.9	73.1	
զարգացնել Արցախը	100.0	-	100.0	
զարգացնել բանակը	100.0	33.3	66.7	
արտաքին կապերի ամրապնդում	100.0	66.7	33.3	
ապավինել սեփական ուժերի վրա	100.0	50.0	50.0	
լինել միասնական	100.0	100.0	-	
Ընդամենը	100.0	13.3	86.7	

Երիտասարդների զգալի (48.4%) մասը պատրաստ է պայքարելու մինչև վերջ, 33.6%-ը Արցախի ներկա իրավիճակից դուրս գալու ելքը տեսնում է ՌԴ-ին միանալու կամ նրա հետ

կապերի ամրապնդման մեջ, 11.2%-ը դեռ չի կորցրել Արցախի ու ՀՀ-ի միացման հույսը և ընդամենը 1.3 %-ն է ապավինում Արևմուտքին:

Գծապատկեր 12. Հետազոտության մասնակիցների բաշխումն ըստ Արցախը ներկա իրավիճակից դուրս բերելու ուղղությունների, %

Աղյուսակ 18. Հետազոտության մասնակիցների առաջարկություններն Արցախը ներկա իրավիճակից դուրս բերելու վերաբերյալ ըստ կրթական մակարդակի

	Ընդամենը	Հիմնական	Միջնակարգ	Նախնական մասնագիտական (արհեստագործական)	Միջին մասնագիտական	Բարձրագույն (բակալավր, մագիստրատուրա)	Հետբուհական (ասպիրանտուրա, օրդինատուրա, ինտերնատուրա)
ՌԴ-ի հետ կապերի ամրապնդում	16.5	8.3	13.0	-	3.8	18.5	-
Արևմուտքի հետ կապերի ամրապնդում	1.3	-	4.4	-	3.8	0.8	-
Միացում ՀՀ-ին	11.2	-	15.2	12.5	7.7	11.1	50.0
Միացում ՌԴ -ին	17.1	16.7	17.4	25.0	26.9	16.3	-
Անկախության պայքար մինչև վերջ	48.4	66.7	47.8	62.5	53.9	47.5	-
Այլ որից	5.5	8.3	2.2	-	3.9	5.8	50.0
զարգացնել Արցախը	2.1	8.3	-	-	3.9	2.1	-
զարգացնել բանակը	0.6	-	-	-	-	0.8	-
արտաքին կապերի ամրապնդում	0.6	-	-	-	-	0.5	50.0
ապավինել սեփական ուժերի վրա	0.4	-	-	-	-	0.5	-
լինել միասնական	0.4	-	2.2	-	-	0.3	-
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Հետազոտության մասնակիցների գնահատմամբ ԱՀ-ի առջև ծառայած առաջնահերթ խնդիրներն անվտանգության ապահովումն է (21.1%) և Արցախի կարգավիճակի որոշումը ու

անկախության կերտումը(12.0%): Պատկերը նույնն է նաև ըստ գյուղական և քաղաքային բնակավայրերի, ըստ սեռի և կրթական մակարդակի: Առաջնահերթ խնդիրների գնահատումը մանրամասն ներկայացված է աղյուսակներ 19-21-ում:

Աղյուսակ 19. Հետազոտության մասնակիցների գնահատմամբ ԱՀ-ի առջև ծառայած առաջնահերթ խնդիրները՝ բնակավայրերով

	Ընդամենը	Քաղաքային բնակավայր	Գյուղական բնակավայր
Անվտանգության ապահովում	21.1	22.5	18.7
Արցախի կարգավիճակի որոշում, անկախության կերտում	12.0	10.7	14.3
Կրթության ոլորտի բարելավում	7.8	7.0	9.4
Բանակի հզորացում	6.7	5.6	8.6
Խաղաղության ապահովում	6.4	6.2	6.7
Տնտեսության ճգնաժամի հաղթահարում	5.7	5.6	5.7
Բնակչության միասնականության ապահովում	5.6	4.9	6.7
Աշխատատեղերի պակաս, ցածր աշխատավարձեր	4.3	4.4	3.9
Բնակչության սոցիալապես անապահովվածություն	3.6	4.7	1.6
Հետպատերազմյան անորոշ վիճակ	3.0	2.5	3.9
Տեղահանվածների ապահովումը կացարանով	2.6	3.0	2.1
Կադրային ճիշտ քաղաքականություն	2.5	2.1	3.4
Դիվանագիտական ակտիվ աշխատանք	2.5	2.8	1.8
Տարածքային ամբողջականության վերականգնում	2.0	1.3	3.1
Ճանապարհի բացում	1.3	1.3	1.3
Հայեցի դաստիարակության, ազգային ինքնագիտակցության բարելավում	1.2	1.8	0.3
Ուղեղների արտահոսք, արտագաղթ	1.1	1.6	0.3
Վստահելի և հուսալի առաջնորդի բացակայություն	1.0	1.2	0.8
Կոռուպցիա	1.0	1.5	0.3
Ներառական տնտեսական աճի ապահովում	1.0	1.3	0.5
Այլ	7.6	8.0	6.6
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0

Աղյուսակ 20. Հետազոտության մասնակիցների գնահատմամբ ԱՀ-ի առջև ծառայած առաջնահերթ խնդիրներն ըստ սեռի

	Ընդամենը	Արական	Իգական
Անվտանգության ապահովում	21.1	24.5	20.6
Արցախի կարգավիճակի որոշում, անկախության կերտում	12.0	7.0	12.7
Կրթության ոլորտի բարելավում	7.8	6.3	8.1
Բանակի հզորացում	6.7	5.6	6.9
Խաղաղության ապահովում	6.4	2.8	7.0
Տնտեսության ճգնաժամի հաղթահարում	5.7	8.4	5.2
Բնակչության միասնականության ապահովում	5.6	7.7	5.2
Աշխատատեղերի պակաս, ցածր աշխատավարձեր	4.2	4.2	4.2
Բնակչության սոցիալապես անապահովվածություն	3.6	3.5	3.6
Հետպատերազմյան անորոշ վիճակ	3.0	3.5	2.9

	Ընդամենը	Արական	Իգական
Տեղահանվածների ապահովումը կացարանով	2.6	0.7	2.9
Կադրային ճիշտ քաղաքականություն	2.6	4.2	2.3
Դիվանագիտական ակտիվ աշխատանք	2.5	1.4	2.6
Տարածքային ամբողջականության վերականգնում	2.0	1.4	2.1
Ճանապարհի բացում	1.3	1.4	1.3
Հայեցի դաստիարակության, ազգային ինքնագիտակցության բարելավվում	1.2	2.8	1.0
Ուղեղների արտահոսք, արտագաղթ	1.1	-	1.3
Վստահելի և հուսալի առաջնորդի բացակայություն	1.0	0.7	1.1
Կոռուպցիա	1.0	1.4	1.0
Ներառական տնտեսական աճի ապահովում	1.0	0.7	1.1
Այլ	7.6	11.8	6.9
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0

Աղյուսակ 21. Հետազոտության մասնակիցների գնահատմամբ ԱՀ-ի առջև ծառայած առաջնահերթ խնդիրներն ըստ կրթական մակարդակի

	Ընդամենը	հիմնական	միջնակարգ	նախնական մասնագիտական (արհեստագործական)	միջին մասնագիտական	բարձրագույն (բակալավր, մագիստրատուրա)	հետբուհական (սափրանտուրա, օրդինատուրա, ինտերնատուրա)	%
Անվտանգության ապահովում	21.1	10.0	16.0	14.3	16.7	22.1	10.0	
Արցախի կարգավիճակի որոշում, անկախության կերտում	12.0	10.0	11.0	14.3	16.7	11.9	10.0	
Կրթության ոլորտի բարելավում	7.8	-	10.0	14.3	7.1	7.7	-	
Բանակի հզորացում	6.7	20.0	10.0	7.1	7.1	6.0	20.0	
Խաղաղության ապահովում	6.4	5.0	6.0	-	7.1	6.6	5.0	
Տնտեսության ճգնաժամի հաղթահարում	5.7	5.0	8.0	-	4.8	5.6	5.0	
Բնակչության միասնականության ապահովում	5.6	10.0	8.0	7.1	9.5	5.0	10.0	
Աշխատատեղերի պակաս, ցածր աշխատավարձեր	4.2	5.0	2.0	-	-	4.8	5.0	
Բնակչության սոցիալապես անապահովվածություն	3.6	5.0	2.0	-	11.9	3.4	5.0	
Հետպատերազմյան անորոշ վիճակ	3.0	-	2.0	14.3	4.8	2.8	-	
Տեղահանվածների ապահովումը կացարանով	2.6	-	1.0	7.1	4.8	2.7	-	
Կադրային ճիշտ քաղաքականություն	2.6	-	4.0	7.1	4.7	2.3	-	
Դիվանագիտական ակտիվ աշխատանք	2.5	5.0	5.0	-	-	2.3	5.0	
Տարածքային ամբողջականության վերականգնում	2.0	-	2.0	7.2	-	2.0	-	
Ճանապարհի բացում	1.3	-	1.0	7.2	-	1.4	-	
Հայեցի դաստիարակության, ազգային ինքնագիտակցության բարելավվում	1.2	-	-	-	2.4	1.4	-	
Ուղեղների արտահոսք, արտագաղթ	1.1	-	-	-	-	1.4	-	
Վստահելի և հուսալի առաջնորդի բացակայություն	1.0	-	1.0	-	-	1.1	-	

	Ընդամենը	հիմնական	միջնակարգ	նախնական մասնագիտական (արհեստագործական)	միջին մասնագիտական	բարձրագույն (բակալավր, մագիստրատուրա)	հետբուհական (ասպիրանտուրա, օրդինատուրա, ինտերնատուրա)
Կոռուպցիա	1.0	-	1.0	-	-	1.1	-
Ներառական տնտեսական աճի ապահովում	1.0	5.0	1.0	-	-	0.9	5.0
Այլ	7.6	20.0	9.0	-	2.4	7.5	20.0
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Երիտասարդների 18.9 %-ի կարծիքով միայն համախմբված ու միասնական լինելով կարելի է դուրս գալ ստեղծված իրավիճակից, 12.6-ը գտնում է, որ ստեղծված իրավիճակից միակ ելքը պայքարն է, 9.3%-ի համար գլխավոր գործոնը բանակի սպառազինումն ու հզորացումն է և ընդամենը 1,5%-ն է լուծումը տեսնում ՀՀ-ի հետ միացման մեջ: Պատկերը նույնն է նաև ըստ շրջանների, ըստ սեռի և կրթական մակարդակի: Ստեղծված իրավիճակից դուրս գալու առաջարկները մանրամասն ներկայացված են աղյուսակներ 22- 24-ում:

Աղյուսակ 22. Ստեղծված իրավիճակից դուրս գալու առաջարկներն ըստ հետազոտության մասնակիցների՝ շրջաններով

	Ընդամենը	Ստեփանակերտ	Ասկերան	Մարտակերտ	Մարտունի	%
ԱՀ-ի անկախության համար պայքար	20.9	16.3	25.4	25.0	24.6	
Համախմբվածություն	7.7	6.1	9.9	9.5	8.5	
Միասնականություն	11.2	10.2	12.7	9.5	13.6	
Բանակի ուժեղացում, սպառազինում	9.3	10.6	8.5	8.3	7.6	
Արտաքին կապերի ամրապնդում	7.7	9.0	8.5	9.5	3.4	
Իշխանափոխություն, կառավարման նոր ուղիներ	11.0	10.6	11.2	9.5	12.7	
Միացում ՌԴ-ին	4.3	4.9	4.2	1.2	5.1	
Տնտեսության զարգացում	2.9	3.3	1.4	2.4	3.4	
Ազգային մտածելակերպի ձևավորում	2.5	2.9	1.4	2.4	2.5	
Կրթական համակարգի բարելավում	2.5	2.4	1.4	4.8	1.7	
ՌԴ-ի հետ կապերի ամրապնդում	2.5	3.3	2.8	1.2	1.7	
Ապրել ու արարել Արցախում	1.7	1.6	2.8	3.6	-	

	Ընդամենը	Ստեփանակերտ	Ասկերան	Մարտակերտ	Մարտունի
Միացում ՀՀ-ին	1.5	2.4	1.4		0.8
Այլ	6.2	7.8	4.2	7.1	3.4
Զունեմ առաջարկ	8.1	8.6	4.2	6.0	11.0
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Աղյուսակ 23. Ստեղծված իրավիճակից դուրս գալու առաջարկներն ըստ հետազոտության մասնակիցների սեռի

	Ընդամենը	Արական	Իգական
ԱՀ-ի անկախության համար պայքար	20.9	19.8	21.0
Համախմբվածություն	7.7	9.2	7.5
Միասնականություն	11.2	9.2	11.5
Բանակի ուժեղացում, սպառազինում	9.3	10.5	9.0
Արտաքին կապերի ամրապնդում	7.7	5.3	8.1
Իշխանափոխություն, կառավարման նոր ուղիներ	11.0	10.5	11.1
Միացում ՌԴ-ին	4.3	5.3	4.1
Տնտեսության զարգացում	2.9	1.3	3.2
Ազգային մտածելակերպի ձևավորում	2.5	6.6	1.8
Կրթական համակարգի բարելավում	2.5	1.3	2.7
ՌԴ-ի հետ կապերի ամրապնդում	2.5	2.6	2.5
Ապրել ու արարել Արցախում	1.7	3.9	1.4
Միացում ՀՀ-ին	1.5	1.3	1.6
Այլ	6.2	7.9	5.9
Զունեմ առաջարկ	8.1	5.3	8.6
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0

Աղյուսակ 24. Ստեղծված իրավիճակից դուրս գալու առաջարկներն ըստ հետազոտության մասնակիցների կրթական մակարդակի

	Ընդամենը	Հիմնական	Միջնակարգ	Նախնական մասնագիտական (արհեստագործական)	Միջին մասնագիտական	Բարձրագույն (բակալավր,	Հետբուհական (ասպիրանտուրա, օտոնաստուրա)
ԱՀ-ի անկախության համար պայքար	20.9	11.1	24.5	30.0	24.0	20.4	-
Միասնականություն	11.2	-	8.2	10.0	12.0	11.4	50.0
Համախմբվածություն	7.7	-	10.2	20.0	-	7.8	-
Բանակի ուժեղացում, սպառազինում	9.3	22.3	6.1	-	-	10.2	-
Արտաքին կապերի ամրապնդում	7.7	-	2.0	-	8.0	8.8	-
Իշխանափոխություն, կառավարման նոր ուղիներ	11.0	22.2	8.1	10.0	12.0	11.0	25.0
Միացում ՌԴ-ին	4.3	-	6.1	-	8.0	4.0	-
Տնտեսության զարգացում	2.9	11.1	-	-	-	3.3	-
Ազգային մտածելակերպի ձևավորում	2.5	-	4.1	-	8.0	2.1	-
Կրթական համակարգի բարելավում	2.5	11.1	2.0	-	-	2.6	-
ՌԴ-ի հետ կապերի ամրապնդում	2.5	-	2.0	-	-	2.9	-

	Ընդամենը	Հիմնական	Միջնակարգ	Նախնական մասնագիտական (արհեստագործական)	Միջին մասնագիտական	Բարձրագույն (բակալավր)	Հետբուհական (ասպիրանտուրա, օտնիստուրա)
Ապրել ու արարել Արցախում	1.7	-	4.1	10.0	-	1.4	-
Միացում ՀՀ-ին	1.5	11.1	2.1	-	8.0	1.0	-
Այլ	6.2		12.3	10.0	4.0	5.5	25.0
Զունեմ առաջարկ	8.1	11.1	8.2	10.0	16.0	7.6	-
Ընդամենը	100.0	100	100.0	100	100	100	100

Երիտասարդների 85.6%-ը, անկախ ամեն ինչից, ուզում է ապրել Արցախում, 2.3%-ը կապրի Արցախում, եթե կացարան ունենան և ապահովված լինի անվտանգությունը, 5.9%-ը պլանավորում է դուրս գալ Արցախից: Պատկերը նույնն է նաև ըստ շրջանների, քաղաքային և գյուղական բնակավայրերի, ըստ սեռի և կրթական մակարդակի: Արցախի հետ կապված պլանները մանրամասն ներկայացված են աղյուսակներ 25- 28-ում:

3.9 Հետազոտության մասնակիցներն ըստ Արցախի հետ կապված պլանների

Աղյուսակ 25. Հետազոտության մասնակիցների պլաններն Արցախի հետ կապված՝ բնակավայրերով

	Ընդամենը	Քաղաքային բնակավայր	Գյուղական բնակավայր	%
Կապրեմ Արցախում	85.6	83.2	90.0	
Պլանավորում եմ դուրս գալ Արցախից	5.9	7.9	2.4	
Այլ, որից՝	8.5	8.9	7.6	
Ստեղծված իրավիճակում դժվարանում եմ պլաններ գծել	0.2	-	0.6	
Կրթություն ստանալ և վերադառնալ Արցախ՝ որպես պիտանի մասնագետ	0.4	0.3	0.6	
Ուզում եմ ապրել, բայց անվտանգ և հայկական Արցախում	2.1	2.3	1.8	
Կապրեմ Արցախում, եթե ընտանիքս ապահովվի կացարանով	0.2	0.3	-	
Զգիտեմ	1.9	1.3	2.9	
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0	

Աղյուսակ 26. Հետազոտության մասնակիցների պլաններն Արցախի հետ կապված ըստ սեռի

%

	Ընդամենը	Արական	Իգական
Կապրեմ Արցախում	85.6	81.0	86.3
Պլանավորում եմ դուրս գալ Արցախից	5.9	6.3	5.9
Այլ, որից՝	8.5	12.7	7.8
Ստեղծված իրավիճակում դժվարանում եմ պլաններ գծել	0.2	1.6	
Կրթություն ստանալ և վերադառնալ Արցախ՝ որպես պիտանի մասնագետ	0.4		0.5
Ուզում եմ ապրել, բայց անվտանգ և հայկական Արցախում	2.1	4.8	1.7
Կապրեմ Արցախում, եթե ընտանիքս ապահովվի կացարանով	0.2	1.6	
Զգիտեմ	1.9	3.2	1.7
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0

Աղյուսակ 27. Հետազոտության մասնակիցների պլանները Արցախի հետ կապված՝ շրջաններով

%

	Ընդամենը	Ստեփանակերտ	Ասկերան	Մարտակերտ	Մարտունի
Կապրեմ Արցախում	85.6	80.9	95.3	87.5	88.8
Պլանավորում եմ դուրս գալ Արցախից	5.9	10.0	3.1	1.4	1.9
Այլ, որից՝	8.5	9.1	1.6	11.1	9.3
Ստեղծված իրավիճակում դժվարանում եմ պլաններ գծել	0.2	-	-	-	0.9
Կրթություն ստանալ և վերադառնալ Արցախ՝ որպես պիտանի մասնագետ	0.4	0.4	-	-	0.9
Ուզում եմ ապրել, բայց անվտանգ և հայկական Արցախում	2.1	1.7	-	4.2	2.8
Կապրեմ Արցախում, եթե ընտանիքս ապահովվի կացարանով	0.2	0.4	-	-	-
Զգիտեմ	1.9	1.7	-	1.4	3.7
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Աղյուսակ 28. Հետազոտության մասնակիցների պլանները Արցախի հետ կապված ըստ կրթական մակարդակի

%

	Ընդամենը	Հիմնական	Միջնակարգ	Նախնական մասնագիտական (արհեստագործական)	Միջին մասնագիտական	Բարձրագույն (բակլավր, մագիստրատուրա)	Հետբուհական (ասպիրանտուրա, օրդինատուրա, ինտերնատուրա)
Կապրեմ Արցախում	85.6	80.9	95.3	87.5	88.8	80.9	95.3
Պլանավորում են դուրս գալ Արցախից	5.9	10.0	3.1	1.4	1.9	10.0	3.1
Այլ, որից	8.5	9.1	1.6	11.1	9.3	9.1	1.6
Ստեղծված իրավիճակում դժվարանում են պլաններ գծել	0.2	-	-	-	0.9	-	-
Կրթություն ստանալ և վերադառնալ Արցախ՝ որպես պիտանի մասնագետ	0.4	0.4	-	-	0.9	0.4	-
Ուզում են ապրել, բայց անվտանգ և հայկական Արցախում	2.1	1.7	-	4.2	2.8	1.7	-
Կապրեմ Արցախում, եթե ընտանիքս ապահովվի կացարանով	0.2	0.4	-	-	-	0.4	-
Զգիտեմ	1.9	1.7	-	1.4	3.7	1.7	-
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Հատկանշական է, որ շատ ցածր կենսամակարդակ ունեցող ոչ մի երիտասարդ չի պատրաստվում լքել Արցախը, Արցախից մեկնելու մտադրություն ունեցողների 75.0%-ը ունի միջին կենսամակարդակ, իսկ 7.1%-ը՝ բարձր: Ընդ որում Արցախից հեռացողների 75.0%-ը ամուսնացած են, 25.0%-ը՝ ամուրի (աղյուսակներ 29, 30):

Աղյուսակ 29. Հետազոտության մասնակիցների պլանները Արցախի հետ կապված ըստ կենսամակարդակի

%

	Ընդամենը	Բարձր	Միջին	Ցածր	Շատ ցածր	Դժվարանում են պատասխանել
Կապրեմ Արցախում	85.6	84.8	87.8	75.9	80.0	75.6
Պլանավորում են դուրս գալ Արցախից	5.9	6.1	5.8	10.3	-	4.4
Այլ, որից	8.5	9.1	6.4	13.8	20.0	20.0

	Ընդամենը	Բարձր	Միջին	Ցածր	Շատ ցածր	Դժվարանում են պատասխանել
Ստեղծված իրավիճակում դժվարանում են պլաններ գծել	0.2	-	0.3	-	-	-
Կրթություն ստանալ և վերադառնալ Արցախի որպես պիտանի մասնագետ	0.4	-	0.3	3.4	-	-
Ուզում ապրել, բայց անվտանգ և հայկական Արցախում	2.1	3.0	1.4	6.9	-	4.4
Կապրեմ Արցախում, եթե ընտանիքս ապահովվի կացարանով	0.2	-	-	-	-	2.2
Զգիտեմ	1.9	-	1.7	-	-	6.7
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Աղյուսակ 30. Հետազոտության մասնակիցների պլանները Արցախի հետ կապված ըստ ամուսնական կարգավիճակի

%

	Ընդամենը	Ամուսնացած	Չամուսնացած	Այրի (կնակրորույս)	Ամուսնավորված	Ապրում են համատեղ, առանց գրանցման
Կապրեմ Արցախում	85.6	85.2	85.8	-	100.0	100.0
Պլանավորում եմ դուրս գալ Արցախից	5.9	8.0	5.5	-	-	-
Այլ, որից	8.5	6.8	8.7	100.0	-	-
Ստեղծված իրավիճակում դժվարանում են պլաններ գծել	0.2	-	0.3	-	-	-
Կրթություն ստանալ և վերադառնալ Արցախի որպես պիտանի մասնագետ	0.4	1.1	0.3	-	-	-
Ուզում ապրել, բայց անվտանգ և հայկական Արցախում	2.1	2.3	1.8	100.0	-	-
Կապրեմ Արցախում, եթե ընտանիքս ապահովվի կացարանով	0.2	-	0.3	-	-	-
Զգիտեմ	1.9	-	2.4	-	-	-
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Անկախ սեռից, կենսամակարդակից, կրթությունից կամ ապրելու բնակավայրից երիտասարդների գերակշիռ մասին Արցախում պահում է հայրենի հողը, տունը ու հայրենասիրության գաղափարը: Երկրորդ տեղում հարազատներն են, երրորդում՝ Արցախի ապագայի կերտման հարցում պատասխանատվության զգացումը(աղյուսակներ 31-37):

3.10 Հետազոտության մասնակիցներն ըստ Արցախում մնալու հանգամանքների

Աղյուսակ 31. Հետազոտության մասնակիցների Արցախում պահող հանգամանքները՝ շրջաններով

%

	Ընդամենը	Ստեփանակերտ	Ասկերան	Մարտակերտ	Մարտունի
Հայրենի հողի կանչը, տունը, հայրենասիրությունը	65.3	64.4	70.0	61.6	67.0
Հարազատները	14.6	13.7	17.2	11.6	17.0
Պատասխանատվության զգացումը Արցախի ապագայի կերտման հարցում	5.3	5.9	1.4	8.1	4.4
Զոհերը, այս հողում թափված արյունը պարտավորեցնող է	4.9	3.6	5.7	7.0	5.3
Կրթություն ստանալը	3.1	3.2	2.9	5.8	0.9
Հարազատների շիրիմները	2.7	3.7	1.4	1.2	2.7
Հայ զինվորը	1.4	0.9	1.4	3.5	0.9
Այլ	2.7	4.6	-	1.2	1.8
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Աղյուսակ 32. Հետազոտության մասնակիցների Արցախում պահող հանգամանքներն ըստ սեռի

%

	Ընդամենը	Արական	Իգական
Հայրենի հողի կանչը, տունը, հայրենասիրությունը	65.3	60.0	66.2
Հարազատները	14.6	15.7	14.4
Պատասխանատվության զգացումը Արցախի ապագայի կերտման հարցում	5.3	8.6	4.8
Զոհերը, այս հողում թափված արյունը պարտավորեցնող է	4.9	5.7	4.8
Կրթություն ստանալը	3.1	-	3.6
Հարազատների շիրիմները	2.7	2.9	2.6
Հայ զինվորը	1.4	-	1.7
Այլ	2.7	7.1	1.9
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0

Աղյուսակ 33. Հետազոտության մասնակիցների Արցախում պահող հանգամանքները՝ բնակավայրերով

%

	Ընդամենը	Քաղաքային բնակավայր	Գյուղական բնակավայր
Հայրենի հողի կանչը, տունը, հայրենասիրությունը	65.3	64.1	67.2
Հարազատները	14.6	15.1	13.7
Պատասխանատվության զգացումը Արցախի ապագայի կերտման հարցում	5.3	5.0	5.8
Զոհերը, այս հողում թափված արյունը պարտավորեցնող է	4.9	4.7	5.3
Կրթություն ստանալը	3.1	2.3	4.2
Հարազատների շիրիմները	2.7	3.4	1.6

	Ընդամենը	Քաղաքային բնակավայր	Գյուղական բնակավայր
Հայ զինվորը	1.4	1.7	1.1
Այլ	2.7	3.7	1.1
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0

Աղյուսակ 34. Հետազոտության մասնակիցների Արցախում պահող հանգամանքներն ըստ կրթական մակարդակի

%

	Ընդամենը	Հիմնական	Միջնակարգ	Նախնական մանագիտական (արհեստագործական)	Միջին մանագիտական	Բարձրագույն (բակլավր, մագիստրատուրա)	Հեռբուհական (ասպիրանտուրա, օրդինատուրա, ինտերնատուրա)
Հայրենի հողի կանչը, տունը, հայրենասիրությունը	65.3	68.4	64.6	60.0	72.7	65.2	33.3
Հարազատները	14.6	5.3	6.2	20.0	9.1	16.1	33.3
Պատասխանատվության զգացումը Արցախի ապագայի կերտման հարցում	5.3	-	14.6	10.0	4.6	4.1	33.4
Ձոռերը, այս հողում թափված արյունը պարտավորեցնող է	4.9	5.3	6.2	10.0	9.1	4.4	-
Կրթություն ստանալը	3.1	--	2.1	-	4.5	3.4	-
Հարազատների շիրիմները	2.7	10.5	2.1	-	-	2.6	-
Հայ զինվորը	1.4	10.5	-	-	-	1.3	-
Այլ	2.7	-	4.2	-	-	2.9	-
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Աղյուսակ 35. Հետազոտության մասնակիցների Արցախում պահող հանգամանքներն ըստ կենսամակարդակի

%

	Ընդամենը	Բարձր	Միջին	Ցածր	Շատ ցածր	Դժվարանում են պատասխանել
Հայրենի հողի կանչը, տունը, հայրենասիրությունը	65.3	70.0	64.4	69.0	100.0	64.0
Հարազատները	14.6	20.1	15.0	13.8	-	10.0
Պատասխանատվության զգացումը Արցախի ապագայի կերտման հարցում	5.3	3.3	5.4	10.3	-	4.0
Ձոռերը, այս հողում թափված արյունը պարտավորեցնող է	4.9	3.3	4.8	3.5	-	8.0
Կրթություն ստանալը	3.1	-	3.5	-	-	4.0
Հարազատների շիրիմները	2.7	3.3	2.9	3.4	-	-
Հայ զինվորը	1.4	-	1.9	-	-	-
Այլ	2.7	-	2.1	-	-	10.0
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Աղյուսակ 36. Հետազոտության մասնակիցների Արցախում պահող հանգամանքներն ըստ ամուսնական կարգավիճակի

%

	Ընդամենը	Ամուսնացած	Չամուսնացած	Այրի (կնակորույս)	Ամուսնավորված	Ապրում են համատեղ, առանց գրանցման
Հայրենի հողի կանչը, տունը, հայրենասիրությունը	65.3	72.9	63.7	-	33.3	100.0
Հարազատները	14.6	6.2	16.8	-	-	-
Պատասխանատվության զգացումը Արցախի ապագայի կերտման հարցում	5.3	5.2	5.2	-	33.3	-
Ջոհերը, այս հողում թափված արյունը պարտավորեցնող է	4.9	6.3	4.4	-	33.3	-
Կրթություն ստանալը	3.1	1.0	3.6	-	-	-
Հարազատների շփրիմները	2.7	2.1	2.9	-	-	-
Հայ զինվորը	1.4	2.1	1.3	-	-	-
Այլ	2.7	4.2	2.1	100.0	-	-
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Աղյուսակ 37. Հետազոտության մասնակիցների Արցախում պահող հանգամանքներն ըստ գրավածության

%

	Ընդամենը	Վարձու աշխատող	Գործատու	Անհատ ձեռնարկատեր	Ինքնագրավված	Գործազուրկ	Տնային տնտեսուհի	Սովորող	Ուսանող	Այլ կարգավիճակ
Հայրենի հողի կանչը, տունը, հայրենասիրությունը	65.3	64.9	75.0	100.0	66.6	57.1	75.0	66.7	64.8	70.0
Հարազատները	14.6	14.1	-	-	16.7	14.3	25.0	6.7	15.8	5.0
Պատասխանատվության զգացումը Արցախի ապագայի կերտման հարցում	5.3	7.0	25.0	-	16.7	-	-	26.6	3.5	5.0
Ջոհերը, այս հողում թափված արյունը պարտավորեցնող է	4.9	5.3	-	-	-	14.3	-	-	4.7	10.0
Կրթություն ստանալը	3.1	-	-	-	-	-	-	-	4.8	-
Հարազատների շփրիմները	2.7	2.6	-	-	-	-	-	-	2.9	5.0
Հայ զինվորը	1.4	2.6	-	-	-	-	-	-	1.3	-
Այլ	2.7	3.5	-	-	-	14.3	-	-	2.2	5.0
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Երիտասարդների համար առաջնահերթ խնդիր է համարվում աշխատատեղերի պակասն ու ցածր աշխատավարձերը (20.6 %): Այդուհանդերձ՝ համարյա նույն քանակությամբ երիտասարդներ իրենց առջև ծառայած խնդիրը տեսնում են Արցախում ապրելու, Արցախը զարգացնելու գործում անձնական ներդրում ունենալու գործում: 14.5 %-ի համար մեծ խնդիր է անորոշ քաղաքական իրավիճակն ու անվտանգությունը: Ընդամենը 1.3 տոկոսի համար առաջնահերթ խնդիր է հանդիսանում դժվար ապրուստը: Պատկերը նույնն է նաև ըստ

շրջանների, ըստ սեռի և կրթական մակարդակի: Երիտասարդության առջև ծառայած խնդիրները մանրամասն ներկայացված են աղյուսակներ 38-44-ում:

3.11. Հետազոտության մասնակից երիտասարդների առջև ծառայած առաջնահերթ խնդիրները

Աղյուսակ 38. Երիտասարդության առջև ծառայած խնդիրները՝ շրջաններով

	Ընդամենը	Ստեփանակերտ	Ասկերան	Մարտակերտ	Մարտունի
Ցածր աշխատավարձը, աշխատատեղերի պակասը	20.6	21.5	16.7	17.1	23.5
Մնալ Արցախում և ներդրում ունենալ երկիրը զարգացնելու գործում	20.1	15.5	20.8	30.5	22.7
Անորոշ քաղաքական վիճակը, անվտանգությունը	14.5	16.2	13.9	11.0	13.5
Դառնալ որակյալ և պիտանի մասնագետ	9.3	9.4	12.5	11.0	5.9
Թերի կրթական համակարգը	9.1	9.1	6.9	11.0	9.2
Միասնությունը	4.6	4.2	6.9	4.9	4.2
Թյուր արժեհամակարգը	3.0	3.0	2.8	3.6	2.5
Հուսահատությունը	2.8	3.0	4.2		3.4
Բնակարանային խնդիրը	2.4	1.9	4.2	3.6	1.7
Զարգանալու սահմանափակ հնարավորությունը	2.0	3.0	1.4	2.4	-
Դժվար ապրուստը	1.3	2.3	1.4	-	-
Շատ են, չեն կարող կոնկրետ մատնանշել	4.5	4.9	1.4	-	8.4
Այլ	5.8	6.0	6.9	4.9	5.0
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Աղյուսակ 39. Երիտասարդության առջև ծառայած խնդիրներն ըստ սեռի

	Ընդամենը	Արական	Իգական
Ցածր աշխատավարձը, աշխատատեղերի պակասը	20.6	19.2	20.9
Մնալ Արցախում և ներդրում ունենալ երկիրը զարգացնելու գործում	20.1	19.2	20.2
Անորոշ քաղաքական վիճակը, անվտանգությունը	14.5	5.5	15.9
Դառնալ որակյալ և պիտանի մասնագետ	9.3	9.6	9.2
Թերի կրթական համակարգը	9.1	11.0	8.8
Միասնությունը	4.6	2.7	4.9
Թյուր արժեհամակարգը	3.0	6.8	2.4
Հուսահատությունը	2.8	8.2	1.9
Բնակարանային խնդիրը	2.4	2.7	2.4
Զարգանալու սահմանափակ հնարավորությունը	2.0	1.4	2.2
Դժվար ապրուստը	1.3	4.1	0.9
Շատ են, չեն կարող կոնկրետ մատնանշել	4.5	4.1	4.5
Այլ	5.8	5.5	5.8
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0

Աղյուսակ 40. Երիտասարդության առջև ծառայած խնդիրները՝ բնակավայրերով

%

	Ընդամենը	Քաղաքային բնակավայր	Գյուղական բնակավայր
Ցածր աշխատավարձը, աշխատատեղերի պակասը	20.6	20.8	20.3
Մնալ Արցախում և ներդրում ունենալ երկիրը զարգացնելու գործում	20.1	17.3	25.0
Անորոշ քաղաքական վիճակը, անվտանգությունը	14.5	16.5	11.0
Դառնալ որակյալ և պիտանի մասնագետ	9.3	8.7	10.4
Թերի կրթական համակարգը	9.1	8.1	11.0
Միասնությունը	4.6	4.0	5.7
Թյուր արժեհամակարգը	3.0	3.2	2.6
Հուսահատությունը	2.8	2.6	3.1
Բնակարանային խնդիրը	2.4	2.6	2.1
Զարգանալու սահմանափակ հնարավորությունը	2.0	2.9	0.5
Դժվար ապրուստը	1.3	1.7	0.5
Շատ են, չեմ կարող կոնկրետ մատնանշել	4.5	5.5	2.6
Այլ	5.8	6.1	5.2
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0

Աղյուսակ 41. Երիտասարդության առջև ծառայած խնդիրներն ըստ կրթական մակարդակի

%

	Ընդամենը	Հիմնական	Միջնակարգ	Նախնական մասնագիտական (արհեստագործական)	Միջին մասնագիտական	Բարձրագույն (բակլավր, մագիստրատուրա)	Հետընկական (ասպիրանտուրա, օրդինատուրա, փնտերնատուրա)
Ցածր աշխատավարձը, աշխատատեղերի պակասը	20.6	8.3	22.6	-	23.1	21.1	-
Մնալ Արցախում և ներդրում ունենալ երկիրը զարգացնելու գործում	20.1	25.0	26.4	28.7	11.5	19.8	-
Անորոշ քաղաքական վիճակը, անվտանգությունը	14.5	25.0	13.2	14.3	19.2	14.0	20.0
Դառնալ որակյալ և պիտանի մասնագետ	9.3	-	7.5	14.3	19.2	9.2	-
Թերի կրթական համակարգը	9.1	16.8	9.4	-	3.9	9.0	40.0
Միասնությունը	4.6	8.3	3.8	14.3	-	4.8	-
Թյուր արժեհամակարգը	3.0	-	5.7	14.2	-	2.8	-
Հուսահատությունը	2.8	-	1.9	-	3.9	3.0	-
Բնակարանային խնդիրը	2.4	8.3	1.9	-	-	2.5	-
Զարգանալու սահմանափակ հնարավորությունը	2.0	-	1.9	-	-	2.3	-
Դժվար ապրուստը	1.3	-	-	-	3.9	1.1	20.0
Շատ են, չեմ կարող կոնկրետ մատնանշել	4.5	-	1.9	14.2	11.5	4.4	-
Այլ	5.8	8.3	3.8	-	3.8	6.0	20.0
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Աղյուսակ 42. Երիտասարդության առջև ծառայած խնդիրներն ըստ կենսամակարդակի

%

	Ընդամենը	Բարձր	Միջին	Ցածր	Շատ ցածր	Դժվարանում են պատասխանել
Ցածր աշխատավարձը, աշխատատեղերի պակասը	20.6	18.2	19.5	28.6	42.8	22.9
Մնալ Արցախում և ներդրում ունենալ երկիրը զարգացնելու գործում	20.1	21.3	21.0	14.3	-	18.8
Անորոշ քաղաքական վիճակը, անվտանգությունը	14.5	18.2	14.5	11.4	14.3	14.6
Դառնալ որակյալ և պիտանի մասնագետ	9.3	12.1	9.6	5.7	-	8.3
Թերի կրթական համակարգը	9.1	12.1	9.1	8.6	14.3	6.2
Միասնությունը	4.6	3.0	4.8	2.9	-	6.2
Թյուր արժեհամակարգը	3.0	6.1	3.4	-	-	-
Հուսահատությունը	2.8	-	2.7	5.7	-	4.2
Բնակարանային խնդիրը	2.4	-	2.4	5.7	14.3	-
Զարգանալու սահմանափակ հնարավորությունը	2.0	3.0	1.7	5.7	14.3	-
Դժվար ապրուստը	1.3	-	1.2	-	-	4.2
Շատ են, չեն կարող կոնկրետ մատնանշել	4.5	3.0	4.3	5.7	-	6.3
Այլ	5.8	3.0	5.8	5.7	-	8.3
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Աղյուսակ 43. Երիտասարդության առջև ծառայած խնդիրներն ըստ ամուսնական կարգավիճակի

%

	Ընդամենը	Ամուսնացած	Չամուսնացած	Այրի (կնակորույս)	Ամուսնալուծված	Ապրում են համատեղ, առանց
Ցածր աշխատավարձը, աշխատատեղերի պակասը	20.6	26.7	19.1	-	50.0	-
Մնալ Արցախում և ներդրում ունենալ երկիրը զարգացնելու գործում	20.1	12.4	22.1	-	-	-
Անորոշ քաղաքական վիճակը, անվտանգությունը	14.5	19.0	13.3	-	-	100.0
Դառնալ որակյալ և պիտանի մասնագետ	9.3	9.5	9.3	-	-	-
Թերի կրթական համակարգը	9.1	5.7	10.0	-	-	-
Միասնությունը	4.6	1.9	5.4	-	-	-
Թյուր արժեհամակարգը	3.0	6.6	1.9	-	50.0	-
Հուսահատությունը	2.8	2.9	2.6	100.0	-	-
Բնակարանային խնդիրը	2.4	4.8	1.9	-	-	-
Զարգանալու սահմանափակ հնարավորությունը	2.0	-	2.6	-	-	-
Դժվար ապրուստը	1.3	1.9	1.2	-	-	-
Շատ են, չեն կարող կոնկրետ մատնանշել	4.5	3.8	4.6	-	-	-
Այլ	5.8	4.8	6.0	-	-	-
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Աղյուսակ 44. Երիտասարդության առջև ծառայած խնդիրներն ըստ զբաղվածության

%

	Ընդամենը	Վարձու աշխատող	Գործատու	Անհատ ձեռնարկատեր	Ինքնազբաղված	Գործազուրկ	Տնային տնտեսուհի	Սովորող	Ուսանող	Այլ կարգավիճակ
Ցածր աշխատավարձը, աշխատատեղերի պակասը	20.6	26.4	-	-	16.7	57.1	75.0	7.1	17.2	31.0
Մնալ Արցախում և ներդրում ունենալ երկիրը զարգացնելու գործում	20.1	10.9	20.0	-	16.7	14.3	-	28.7	23.6	20.7
Անորոշ քաղաքական վիճակը, անվտանգությունը	14.5	18.6	-	-	16.7	-	25.0	14.3	14.0	6.9
Դառնալ որակյալ և պիտանի մասնագետ	9.3	8.5	20.0	-	-	-	-	14.3	10.2	3.4
Թերի կրթական համակարգը	9.1	8.6	-	-	16.7	14.3	-	7.1	9.9	3.4
Միասնությունը	4.6	2.3	20.0	-	16.6	-	-	14.3	5.0	3.4
Թյուր արժեհամակարգը	3.0	6.2	-	-	-	-	-	7.1	1.7	3.5
Հուսահատությունը	2.8	3.1	-	-	16.6	-	-	-	1.7	13.8
Բնակարանային խնդիրը	2.4	2.3	-	-	-	-	-	-	2.1	10.4
Զարգանալու սահմանափակ հնարավորությունը	2.0	2.3	20.0	100.0	-	-	-	-	1.7	-
Դժվար ապրուստը	1.3	2.3	-	-	-	-	-	-	1.2	-
Շատ են, չեն կարող կոնկրետ մատնանշել	4.5	2.3	20.0	-	-	14.3	-	-	5.6	-
Այլ	5.8	6.2	-	-	-	-	-	7.1	6.1	3.5
Ընդամենը	100	100	100	100	100	100	100.0	100	100	100

Հարցված երիտասարդների 10-ական տոկոսից ավելին գտնում է, որ Արցախի զարգացման տեսլականը պետք է լինի կրթության մակարդակի բարձրացումը և միասնականությունը, որից Մարտակերտի շրջանում՝ համապատասխանաբար, 13.1 %-ը և 16.7%-ը, Ասկերանի շրջանում՝ 9.2%-ը և 15.8%-ը, Մարտունու շրջանում՝ 10.8%-ը և 9,0%-ը: Մարտակերտի շրջանում հարցված երիտասարդների 10.7%-ը Արցախի զարգացման տեսլականը կապում է բանակի հզորացման հետ:

Հարցված տղաների 11.6%-ը և աղջիկների 10.4%-ը գտնում են, որ Արցախի զարգացման տեսլականը պետք է լինի կրթության մակարդակի բարձրացումը, տղաների շուրջ 10.0%-ը՝ բանակի հզորացումը, աղջիկների՝ 10.8%-ը միասնականությունը:

Գյուղական բնակավայրերում հարցվածների համապատասխանաբար 12.6%-ը և 13.7%-ը գտնում է, որ Արցախի զարգացման տեսլականը պետք է լինի կրթության մակարդակի բարձրացումը և միասնականությունը:

Արցախի զարգացման տեսլականը ըստ հարցված երիտասարդների մանրամասն ներկայացված են աղյուսակներ 45-51-ում:

3.12 Հետազոտության մասնակից երիտասարդների Արցախի զարգացման տեսլականը
Աղյուսակ 45. Երիտասարդների Արցախի զարգացման տեսլականը՝ շրջաններով

%

	Ընդամենը	Ստեփանակերտ	Ասկերան	Մարտակերտ	Մարտունի
Կրթության մակարդակի բարձրացում	10.5	9.9	9.2	13.1	10.8
Միասնականություն	10.3	7.1	15.8	16.7	9.0
Արցախի անկախություն	8.8	7.5	7.9	11.9	9.9
Անվտանգության ապահովում	7.1	8.3	7.9	4.8	5.4
Բանակի հզորացում	6.1	5.5	7.9	10.7	2.7
Ապրել և արարել Արցախում	5.4	4.8	3.9	5.9	7.2
Արտադրության, տնտեսության զարգացում, նոր աշխատատեղերի ստեղծում, ներառական տնտեսական աճի անհրաժեշտություն	13.0	16.0	13.2	8.3	9.9
Պայքարել	3.6	3.2	5.3	1.2	5.4
Նոր կառավարման համակարգի ստեղծում, իշխանափոխություն	5.3	4.8	6.6	6.0	5.4
Դիվանագիտություն	3.3	4.0	2.6	2.4	2.7
Ազգային ինքնագիտակցության բարձրացում	2.3	2.8	1.3	2.4	1.8
Երիտասարդներին հնարավորություն և աջակցություն ցուցաբերել բիզնես մտահաղացումները իրագործելու համար	1.9	2.0	1.3	1.2	2.7
Այլ	16.1	17.8	14.5	9.5	18.0
Դժվարանում են պատասխանել	6.3	6.3	2.6	5.9	9.1
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Աղյուսակ 46. Երիտասարդների Արցախի զարգացման տեսլականն ըստ սեռի

%

	Ընդամենը	Արական	Իգական
Կրթության մակարդակի բարձրացում	10.5	11.6	10.4
Միասնականություն	10.3	7.2	10.8
Արցախի անկախություն	8.8	1.4	9.9
Անվտանգության ապահովում	7.1	2.9	7.7
Բանակի հզորացում	6.1	10.1	5.5
Ապրել և արարել Արցախում	5.4	2.9	5.7
Արտադրության, տնտեսության զարգացում, նոր աշխատատեղերի ստեղծում, ներառական տնտեսական աճի անհրաժեշտություն	13.0	15.9	12.6
Պայքարել	3.6	2.9	3.7
Նոր կառավարման համակարգի ստեղծում, իշխանափոխություն	5.3	11.5	4.4
Դիվանագիտություն	3.3	2.9	3.3
Ազգային ինքնագիտակցության բարձրացում	2.3	1.4	2.4
Երիտասարդներին հնարավորություն և աջակցություն ցուցաբերել բիզնես մտահաղացումները իրագործելու համար	1.9	-	2.2
Այլ	16.1	23.4	15.0
Դժվարանում են պատասխանել	6.3	5.9	6.4
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0

Աղյուսակ 47. Երիտասարդների Արցախի զարգացման տեսլականը՝ բնակավայրերով %

	Ընդամենը	Քաղաքային բնակավայր	Գյուղական բնակավայր
Կրթության մակարդակի բարձրացում	10.5	9.4	12.6
Միասնականություն	10.3	8.5	13.7
Արցախի անկախություն	8.8	8.2	9.8
Անվտանգության ապահովում	7.1	7.9	5.5
Բանակի հզորացումը	6.1	5.6	7.1
Ապրել և արարել Արցախում	5.4	4.4	7.1
Արտադրության, տնտեսության զարգացում, նոր աշխատատեղերի ստեղծում, ներառական տնտեսական աճի անհրաժեշտություն	13.0	13.5	12.0
Պայքարել	3.6	4.1	2.7
Նոր կառավարման համակարգի ստեղծում, իշխանավիճակություն	5.3	5.6	4.9
Դիվանագիտություն	3.3	3.8	2.2
Ազգային ինքնագիտակցության բարձրացում	2.3	2.7	1.6
Երիտասարդներին հնարավորություն և աջակցություն ցուցաբերել բիզնես մտահաղացումները իրագործելու համար	1.9	2.1	1.6
Այլ	16.1	17.4	13.7
Դժվարանում են պատասխանել	6.3	6.8	5.5
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0

Աղյուսակ 48. Երիտասարդների Արցախի զարգացման տեսլականն ըստ կրթական մակարդակի

	Ընդամենը	Հիմնական	Միջնակարգ	Նախնական մասնագիտական (արհեստագործական)	Միջին մասնագիտական	Բարձրագույն (բակալավր, մագիստրատուրա)	Հետբուհական (ասպիրանտուրա, օրդինատուրա, ինտերնատուրա)
Կրթության մակարդակի բարձրացում	10.5	9.1	12.0	12.5	4.5	10.8	9.1
Միասնականություն	10.3	-	20.0	25.0	4.5	9.6	-
Արցախի անկախություն	8.8	-	6.0	12.5	4.5	9.6	-
Անվտանգության ապահովում	7.1	9.1	2.0	-	9.1	7.5	9.1
Բանակի հզորացում	6.1	-	2.0	-	13.6	6.8	-
Ապրել և արարել Արցախում	5.4	9.1	2.0	-	4.5	6.8	9.1

	Ընդամենը	Հիմնական	Միջինակարգ	Նախնական մասնագիտական (արհեստագործական)	Միջին մասնագիտական	Բարձրագույն (բակալավր, մագիստրատուրա)	Հետբուհական (ասպիրանտուրա, օրդինատուրա, ինտերնատուրա)
Արտադրության, տնտեսության զարգացում, նոր աշխատատեղերի ստեղծում, ներառական տնտեսական աճի անհրաժեշտություն	13.0	9.1	14.0	12.5	22.7	14.4	9.1
Պայքարել	3.6	-	-	-	4.5	4.2	-
Նոր կառավարման համակարգի ստեղծում, իշխանափոխություն	5.3	-	8.0	-	-	5.8	-
Դիվանագիտություն	3.3	9.1	4.0	25.0	4.5	2.8	9.1
Ազգային ինքնագիտակցության բարձրացում	2.3	-	-	-	4.5	3.7	-
Երիտասարդներին հնարավորություն և աջակցություն ցուցաբերել բիզնես մտահաղացումները իրագործելու համար	1.9	-	-	-	-	2.6	-
Այլ	16.1	-	-	-	0.5	2.1	-
Դժվարանում են պատասխանել	6.3	54.5	30.0	12.5	22.6	13.3	54.5
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Աղյուսակ 49. Երիտասարդների Արցախի զարգացման տեսլականն ըստ կենսամակարդակի %

	Ընդամենը	Բարձր	Միջին	Ցածր	Շատ ցածր	Դժվարանում են պատասխանել
Կրթության մակարդակի բարձրացում	10.5	18.2	10.7	-	14.3	10.0
Միասնականություն	10.3	12.1	10.7	6.5	28.7	6.0
Արցախի անկախություն	8.8	9.1	8.7	12.9	14.3	6.0
Անվտանգության ապահովում	7.1	6.1	6.5	6.5	14.3	12.0
Բանակի հզորացում	6.1	6.1	6.7	3.2	-	4.0
Ապրել և արարել Արցախում	5.4	-	5.5	16.1	-	2.0
Արտադրության, տնտեսության զարգացում, նոր աշխատատեղերի ստեղծում, ներառական տնտեսական աճի անհրաժեշտություն	13.0	9.0	13.4	12.9	14.2	12.0
Պայքարել	3.6	-	4.0	3.2	14.2	2.0
Նոր կառավարման համակարգի ստեղծում, իշխանափոխություն	5.3	6.0	5.0	3.2	-	10.0
Դիվանագիտություն	3.3	6.1	2.7	-	-	8.0
Ազգային ինքնագիտակցության բարձրացում	2.3	3.0	2.2	3.2	-	2.0
Երիտասարդներին հնարավորություն և աջակցություն ցուցաբերել բիզնես մտահաղացումները իրագործելու համար	1.9	-	2.0	3.2	-	2.0
Այլ	16.1	18.2	15.7	22.6	-	16.0
Դժվարանում են պատասխանել	6.3	6.1	6.2	6.5	-	8.0
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Աղյուսակ 50. Երիտասարդների Արցախի զարգացման տեսլականն ըստ ամուսնական կարգավիճակի

%

	Ընդամենը	Ամուսնացած	Չամուսնացած	Այրի (կնակորույս)	Ամուսնավորված	Ապրում են համատեղ, առանց գրանցման
Կրթության մակարդակի բարձրացում	10.5	10.8	10.6	-	-	-
Միասնականություն	10.3	9.8	10.6	-	-	-
Արցախի անկախություն	8.8	6.9	9.4	-	-	-
Անվտանգության ապահովում	7.1	9.8	6.0	-	50.0	100.0
Բանակի հզորացում	6.1	5.9	6.2	-	-	-
Ապրել և արարել Արցախում	5.4	6.9	5.0	-	-	-
Արտադրության, տնտեսության զարգացում, նոր աշխատատեղերի ստեղծում, ներառական տնտեսական աճի անհրաժեշտությունը	13.0	17.6	11.9	-	-	-
Պայքարել	3.6	4.9	3.1	-	50.0	-
Նոր կառավարման համակարգի ստեղծում, իշխանափոխություն	5.3	6.8	5.0	-	-	-
Դիվանագիտություն	3.3	2.9	3.4	-	-	-
Ազգային ինքնագիտակցության բարձրացում	2.3	2.9	2.2	-	-	-
Երիտասարդներին հնարավորություն և աջակցություն ցուցաբերել բիզնես մտահաղացումները իրագործելու համար	1.9	1.0	2.2	-	-	-
Այլ	16.1	9.8	17.5	100.0	-	-
Դժվարանում են պատասխանել	6.3	4.0	6.9	-	-	-
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Աղյուսակ 51. Երիտասարդների Արցախի զարգացման տեսլականն ըստ զբաղվածության

%

	Ընդամենը	Վարձու աշխատող	Գործատու	Անհատ ձեռնարկատեր	Բնօրգրաված	Գործազուրկ	Տնային տնտեսուհի	Մովորող	Ուսանող	Այլ կարգավիճակ
Կրթության մակարդակի բարձրացում	10.5	25.0	-	-	12.5	-	6.3	12.0	8.7	25.0
Միասնականություն	10.3	-	-	12.5	12.5	25.0	25.0	11.5	4.3	-
Արցախի անկախություն	8.8	-	33.3	12.5	-	-	6.3	9.0	-	-
Անվտանգության ապահովում	7.1	-	33.3	12.5	25.0	-	-	5.7	4.4	-
Բանակի հզորացումը	6.1	25.0	-	-	12.5	-	-	6.7	13.0	25.0
Ապրել և արարել Արցախում	5.4	-	-	-	12.5	-	12.5	5.7	4.4	-
Արտադրության, տնտեսության զարգացում, նոր աշխատատեղերի ստեղծում, ներառական տնտեսական աճի անհրաժեշտություն	13.0	-	33.3	25.0	-	25.0	-	10.5	21.7	-

	Ընդամենը	Վարձու աշխատող	Գործատու	Անհատ ձեռնարկատեր	Բնֆինանսաված	Գործազուրկ	Տնային տնտեսուհի	Մովորող	Ուսանող	Այլ կարգավիճակ
Պայքարել	3.6	-	-	-	-	25.0	12.5	3.0	8.7	-
Նոր կառավարման համակարգի ստեղծում, իշխանափոխություն	5.3	25.0	-	12.5	-	-	-	4.5	13.0	25.0
Դիվանագիտություն	3.3	-	-	-	-	-	-	3.6	8.7	-
Ազգային ինքնագիտակցության բարձրացում	2.3	-	-	-	-	-	-	2.1	-	-
Երիտասարդներին հնարավորություն և աջակցություն ցուցաբերել բիզնես մտահաղացումները իրագործելու համար	1.9	-	-	-	-	-	-	2.1	-	-
Այլ	16.1	25.0	-	25.0	25.0	25.0	37.4	15.4	8.7	25.0
Դժվարանում են պատասխանել	6.3	-	-	-	-	-	-	8.2	4.4	-
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0